

آبشارات سازمان بحریه ملی

قانون حمایت از حقوق معلولان

(و اسناد مرتبط)

مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی

مقدمه

پیشرفت و بالندگی در دنیای توسعه‌یافته امروز منوط به فراگیرسازی امکانات مورد نیاز افراد در زمینه آموزش و سلامت و رفاه اجتماعی و بهره‌گیری مطلوب از ظرفیت‌های انسانی جهت تحقق اهداف جامعه می‌باشد.

افراد دارای معلولیت به‌عنوان بخش اعظمی از ظرفیت‌های فعال جوامع، نقش به‌سزایی در پیشرفت اهداف توسعه خواهند داشت. بدیهی است استفاده از این ظرفیت منوط به متناسب‌سازی و فراگیرسازی خدمات و تطبیق امکانات موجود با نیازهای جسمانی، روانی و اجتماعی این افراد است که می‌بایست با توجه کامل به سطح عملکرد و محرومیت آنان صورت گیرد. تصویب قانون حمایت از حقوق معلولان در اسفندماه سال ۱۳۹۶ که با هم‌یاری مجدانه سازمان‌های غیردولتی فعال در امور افراد دارای معلولیت، سازمان بهزیستی کشور و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صورت پذیرفته است در راستای حمایت هرچه بیشتر از افراد دارای معلولیت، تلفیق اجتماعی و مشارکت فعال آنان در عرصه‌های مختلف و توسعه خدمات مورد نیاز این افراد صورت گرفته است.

ما به عنوان متولیان امور افراد دارای معلولیت، در بخش‌های دولتی و غیردولتی می‌بایست این وظیفه خطیر را بپذیریم که در حد بضاعت علمی و ظرفیت‌های اجرایی خویش، برای طرح جدی خواسته‌های افراد دارای معلولیت در بخش‌های مختلف جامعه تلاش نماییم، از نامالیقات و کاستی‌ها نهراسیم و با تبعیت از خط‌مشی کلی نظام جمهوری اسلامی،

هر آنچه در توان داریم جهت تلفیق اجتماعی افراد دارای معلولیت و فراگیرسازی خدمات مورد نیاز آنان صرف نماییم.

امید است با تمکین دستگاه‌های اجرایی و توجه هرچه بیشتر مدیران بخش‌های مختلف نسبت به اهمیت اجرای این قانون و نظارت دقیق نهادهای نظارتی و قانونگذار نسبت به روند اجرای آن، جامعه اسلامی ما بیش از پیش شاهد حضور درخشان این عزیزان در عرصه‌های مختلف اجتماعی باشد تا چشم‌های حقیقت‌بین و نگاه‌های روشن‌بین قابلیت‌های شگرف آنان را در ساختن دنیای به‌تر به زیبایی دریابند.

دبیرخانه کمیته هماهنگی و نظارت بر

اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان

فهرست

عنوان	صفحه
فصل اول - کلیات	۱۱
فصل دوم - مناسب سازی، دسترس پذیری و تردد و تحرک	۱۳
فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی	۱۷
فصل چهارم - امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی	۱۹
فصل پنجم - کارآفرینی و اشتغال	۲۰
فصل ششم - مسکن	۲۶
فصل هفتم - فرهنگ سازی و ارتقای آگاهی های عمومی	۲۸
فصل هشتم - حمایت های قضائی و تسهیلات مالیاتی	۲۹
فصل نهم - معیشت و حمایت های اداری و استخدامی	۳۱
فصل دهم - برنامه ریزی، نظارت و منابع مالی	۳۲
آیین نامه اجرایی ماده (۳) قانون حمایت از حقوق معلولان	۳۷
آیین نامه اجرایی ماده (۹) قانون حمایت از حقوق معلولان	۴۷
آیین نامه اجرایی ماده (۱۲) قانون حمایت از حقوق معلولان	۵۱
آیین نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون حمایت از حقوق معلولان	۵۷
آیین نامه اجرایی ماده (۲۵) قانون حمایت از حقوق معلولان	۶۳
اساسنامه صندوق حمایت از فرصت های شغلی افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور ماده (۱۰) قانون حمایت از حقوق معلولان	۶۷
نظام نامه جامع آموزش مهارت های فنی و حرفه ای کارآموزان دارای معلولیت	۷۷
ماده (۱۴) قانون حمایت از حقوق معلولان	۷۷
قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت	۹۷

۱۱۰۶۱

۱۳۹۷ / ۲ / ۸ - ا

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

بسمه تعالی

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

شماره نامه: ۱۸۳۵

تاریخ نامه: ۱۳۹۷/۰۲/۰۸

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
سازمان بهزیستی کشور

در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به پیوست «قانون حمایت از حقوق معلولان» که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اسفندماه یکهزار و سیصد و نود و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ به تایید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۳۱/۵۷۲۶ مورخ ۱۳۹۷/۲/۱ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده، جهت اجرا ابلاغ می گردد.

حسن روحانی
رئیس جمهور

رونوشت:

دفتر مقام معظم رهبری - دفتر رئیس جمهور - دفتر ریاست فوه قضائیه - دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی - دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام - دبیرخانه شورای نگهبان - دفتر معاون اول رئیس جمهور - معاونت امور مجلس رئیس جمهور - معاونت حقوقی رئیس جمهور - کلیه وزارتخانه ها، سازمانها، موسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و استانداریهای سراسر کشور - دیوان محاسبات کشور - دفتر هیات دولت - دبیرخانه شورای اطلاع رسانی دولت - معاونت امور تقنینی معاونت امور مجلس - معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی - معاونت ارتباطات و اطلاع رسانی دفتر رئیس جمهور - اداره کل پیگیری طرح ها و لوایح - اداره کل اسناد و تنفیخ قوانین مجلس شورای اسلامی - اداره کل تدوین قوانین مجلس شورای اسلامی - معاونت تدوین، تنفیخ و انتشار قوانین و مقررات نهاد ریاست جمهوری - سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران - روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران (جهت درج در روزنامه)

۱۳۹۷/۲/۲

فصل اول - کلیات

ماده ۱ - تعاریف

الف- فرد دارای معلولیت: شخصی است که با تأیید کمیسیون پزشکی- توانبخشی تعیین نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان بهزیستی کشور با انواع معلولیت‌ها در اثر اختلال و آسیب جسمی، حسی (بینایی، شنوایی)، ذهنی، روانی و یا توأم، با محدودیت قابل توجه و مستمر در فعالیت‌های روزمره زندگی و مشارکت اجتماعی، مواجه می‌باشد.

ب- وزارت: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

پ- سازمان: سازمان بهزیستی کشور

ت- دستگاه‌های مشمول: دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن، قوه قضائیه، قوه مقننه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای نگهبان و سازمان‌ها و مؤسسات وابسته و تابعه آن‌ها، شهرداری‌ها و کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که شمول آن‌ها مستلزم ذکر نام است و یا به نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آن‌ها توسط دولت تأمین می‌گردد.

ث- دسترس‌پذیری: اقداماتی است که با هدف ایجاد محیط بدون مانع و قابل دسترس جهت مشارکت افراد دارای معلولیت در همه حوزه‌های زندگی و فراهم آوردن فرصت برابر برای آن‌ها در برخورداری از امکانات زندگی اجتماعی، همانند سایر افراد، انجام می‌شود. دسترسی شامل:

سامانه (سیستم) حمل و نقل، محیط فیزیکی، اطلاعات، آموزش و پرورش، فن‌آوری (تکنولوژی)، اشتغال، منابع مناسب ارتباطی و رسانه‌ای می‌باشد.

ج- شبکه‌های ملی تشکل‌های مردم نهاد معلولان: شبکه‌هایی ملی (کشوری هستند) مرکب از تشکل‌های افراد دارای معلولیت گروه‌های اصلی معلولیتی (آسیب‌دیدگان بینایی، شنوایی، جسمی، ذهنی، اعصاب و روان) که به‌منظور هماهنگی و یکپارچه‌سازی فعالیت تشکل‌های عضو و ایجاد صدای واحد ملی تشکیل می‌شوند.

فصل دوم - مناسب سازی، دسترسی پذیری و تردد و تحرک

ماده ۲- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی موظفند در طراحی، تولید و احداث ساختمان‌ها و اماکن عمومی و معابر و وسایل خدماتی به نحوی عمل نمایند که امکان دسترسی و بهره‌مندی از آن‌ها برای افراد دارای معلولیت همچون سایر افراد فراهم گردد.

تبصره- وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی موظفند جهت دسترسی و بهره‌مندی افراد دارای معلولیت، ساختمان‌ها و اماکن عمومی، ورزشی و تفریحی، معابر و وسایل خدماتی موجود را در چهارچوب بودجه مصوب سالانه خود مناسب‌سازی نمایند.

ماده ۳ - به‌منظور نظارت و هماهنگی جهت مناسب‌سازی و همچنین نظارت بر اجرای ماده (۲) این قانون ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور به شرح زیر تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر کشور یا معاون ذی‌ربط (رئیس)

۲- رئیس سازمان (دبیر)

۳- معاون ذی‌ربط وزیر راه و شهرسازی

۴- معاون ذی‌ربط وزارت صنعت، معدن و تجارت

۵- معاون ذی‌ربط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۶- معاون ذی‌ربط وزارت آموزش و پرورش

- ۷- معاون ذی ربط سازمان برنامه و بودجه
- ۸- معاون ذی ربط سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی)
- ۹- معاون ذی ربط بنیاد شهید و امور ایثارگران
- ۱۰- نماینده تشکل های غیردولتی جانبازان (به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۱- نماینده شبکه های ملی تشکل های مردم نهاد معلولان (به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۲- رئیس شورای عالی استان ها (به عنوان عضو ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۳- نماینده سایر دستگاه های دولتی حسب مورد بنا به دعوت رئیس ستاد **تبصره ۱** - ستاد مکلف است بر امر مناسب سازی ساختمان ها و اماکن دولتی و عمومی دستگاه های مذکور در ماده (۲) این قانون نظارت و گزارش های اقدامات آن ها را درخواست نماید.
- تبصره ۲** - آیین نامه اجرایی این ماده ظرف مدت شش ماه از ابلاغ این قانون توسط سازمان و با مشارکت وزراتخانه های کشور، راه و شهرسازی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۴ - شهرداری ها مکلفند صدور پروانه احداث و بازسازی و پایان کار برای تمامی ساختمان ها و اماکن با کاربری عمومی از

جمله مجتمع‌های مسکونی، تجاری، اداری، درمانی و آموزشی را به رعایت ضوابط و استانداردهای مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و اصلاحات پس از آن در مورد دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت توسط مجری، مشروط کنند.

ماده ۵ - وزارت خانه‌های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری‌ها مکلفند حسب مورد نسبت به مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری کلیه پایانه‌ها، ایستگاه‌ها، تأسیسات سامانه‌ها و ناوگان حمل و نقل درون‌شهری و برون‌شهری، دسترس‌پذیری سامانه‌های حمل و نقل عمومی برای دسترسی منطبق با قوانین داخلی و استانداردهای بین‌المللی افراد دارای معلولیت اقدام کنند و امکان بهره‌مندی این افراد از ناوگان حمل و نقل زمینی، دریایی و هوایی را فراهم نمایند و کارکنان خود را جهت همیاری عملی و صحیح با مسافران دارای معلولیت، آموزش دهند.

تبصره ۱- شهرداری‌ها مکلفند جهت امکان تردد افراد دارای معلولیت شدید، سامانه‌های حمل و نقل ویژه افراد دارای معلولیت را با تجهیز ناوگان خودروهای مناسب‌سازی شده ایجاد نمایند. دولت مکلف است در تشکیل این سامانه‌ها به شهرداری‌های فاقد اعتبارات لازم، کمک نماید.

تبصره ۲- استفاده افراد دارای معلولیت شدید از سامانه‌های حمل و نقل ریلی و اتوبوس‌رانی درون‌شهری دولتی و عمومی رایگان و استفاده این افراد از سامانه‌های برون‌شهری ریلی، هوایی و دریایی دولتی و عمومی نیم‌بها است. وزارت مکلف است جهت اجرای این تبصره نسبت به پیش‌بینی اعتبارات لازم در لوایح بودجه سالانه اقدام و سازمان برنامه و بودجه در لایحه سالانه بودجه منظور نماید.

تبصره ۳- متخلفان از رعایت این ماده حسب مورد به مجازات تعزیری جزای نقدی درجه پنج تا هشت موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱، انفصال موقت یا دائم از خدمات عمومی، تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پست‌های حساس و مدیریتی و یا اخراج از نهاد یا سازمان متبوع محکوم می‌شوند.

فصل سوم - خدمات بهداشتی، درمانی و توانبخشی

ماده ۶ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است پوشش بیمه سلامت افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان را به گونه‌ای تأمین نماید که علاوه بر تأمین خدمات درمانی مورد نیاز این افراد، خدمات توانبخشی جسمی و روانی افراد دارای معلولیت را پوشش دهد.

ماده ۷ - سازمان مکلف است با هدف حمایت از نگهداری و مراقبت افراد دارای معلولیت شدید و خیلی شدید نیازمند و افراد دچار معلولیت‌های چندگانه نیازمند در خانواده پس از ارائه خدمات آموزشی و مشاوره‌ای به خانواده‌ها نسبت به پرداخت حق پرستاری یا مددکاری به سرپرست، همسر یا قیم این افراد اقدام نماید و یا خدمات مراقبتی و نگهداری از افراد دارای معلولیت را از طریق مراکز وابسته به خود یا حمایت از مراکز غیردولتی (خصوصی، تعاونی، خیریه و تشکل‌های مردم نهاد) ارائه نماید.

تبصره ۱- میزان کمک هزینه بابت پرداخت حق پرستاری یا مددکاری موضوع این ماده، متناسب با نوع و شدت معلولیت فرد دارای معلولیت، تعداد این افراد در هر خانواده و براساس هزینه‌های متعارف نگهداری و مراقبت از افراد دارای معلولیت و متناسب با تورم سالانه و میزان کمک هزینه پرداختی به مراکز غیردولتی هر ساله با در نظر گرفتن نرخ تمام شده خدمات و نرخ تورم سالانه توسط سازمان و با همکاری

انجمن عالی مراکز غیردولتی توانبخشی، وزارت و سازمان برنامه و بودجه کشور تعیین و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

نرخ تمام شده باید بعنوان کمک هزینه به مراکز غیردولتی مرتبط پرداخت گردد.

تبصره ۲- خدمات و کمک هزینه موضوع این ماده به سالمندان معلول نیز تسری می‌یابد.

فصل چهارم - امور ورزشی، فرهنگی، هنری و آموزشی

ماده ۸ - استفاده افراد دارای معلولیت از مراکز، تأسیسات و خدمات ورزشی دستگاه‌های دولتی و شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، رایگان است.

ماده ۹ - افراد دارای معلولیت نیازمند واجد شرایط در سنین مختلف می‌توانند با معرفی سازمان از آموزش عالی رایگان در واحدهای آموزشی تابعه وزارت‌خانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاه‌های دولتی و نیز دانشگاه آزاد اسلامی و سایر مراکز آموزش عالی غیردولتی از محل ردیف مربوطه در بودجه سنواتی بهره‌مند گردند.

تبصره: آیین‌نامه اجرایی این ماده سه ماه پس از ابلاغ این قانون توسط سازمان، وزارت، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی تهیه می‌شود و برای تصویب به هیأت وزیران ارسال می‌گردد.

فصل پنجم - کارآفرینی و اشتغال

ماده ۱۰ - وزارت، مکلف است در قالب اعتبارات مصوب سازمان، صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت تحت پوشش را ایجاد و اساسنامه آن را سه ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران ارسال نماید.

تبصره: بانک مرکزی مکلف است مجوزهای لازم جهت تأسیس صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت را در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه در اختیار وزارت قرار دهد.

ماده ۱۱ - دولت مکلف است جهت ایجاد فرصت‌های شغلی برای افراد دارای معلولیت تسهیلات ذیل را فراهم نماید:

الف - پرداخت تسهیلات اعتباری به واحدهای تولیدی، خدماتی، عمرانی، صنفی و کارگاه‌های تولیدی حمایتی در مقابل اشتغال افراد دارای معلولیت به میزانی که در قوانین بودجه سالانه مشخص می‌گردد.

ب - پرداخت تسهیلات اعتباری خود اشتغالی (وجوه اداره شده) به افراد دارای معلولیت به میزانی که در قوانین بودجه سالانه مشخص می‌گردد.

پ - پرداخت تسهیلات اعتباری (وجوه اداره شده) جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی اشتغال‌زا به شرکت‌ها و مؤسساتی که بیش از شصت درصد (۶۰٪) سهام و سرمایه آن‌ها متعلق به افراد دارای معلولیت است.

ت- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از پست‌های سازمانی تلفنچی (اپراتور تلفن) دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی به افراد نابینا و کم بینا و افراد دارای معلولیت جسمی، حرکتی.

ث - اختصاص سی درصد (۳۰٪) از پست‌های سازمانی متصدی دفتری و ماشین‌نویسی دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی به افراد دارای معلولیت جسمی، حرکتی.

تبصره: کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی و انقلابی مجازند تا سقف مجوزهای استخدامی سالانه خود، افراد نابینا و ناشنوا و افراد دارای آسیب نخاعی واجد شرایط را با برگزاری آزمون اختصاصی جامعه معلولان به کار گیرند.

ماده ۱۲ - کارفرمایان بخش غیردولتی که افراد دارای معلولیت جویای کار را در مراکز کسب و کار خود استخدام کنند، در طول دوران اشتغال افراد دارای معلولیت با رعایت شرایط زیر از کمک هزینه ارتقای کارایی معلولان استفاده خواهند کرد:

۱- مدت قرارداد استخدامی کارفرما با فرد دارای معلولیت شاغل حداقل یک سال باشد.

۲- حقوق و دستمزد فرد دارای معلولیت شاغل براساس مصوبات شورای عالی کار و سایر قوانین و مقررات مربوط از سوی کارفرما پرداخت شود.

۳- سایر مزایای قانونی تصریح شده در قانون کار (مزایای رفاهی کارگران)

به فرد دارای معلولیت شاغل پرداخت شود.

تبصره ۱- منظور از فرد دارای معلولیت جویای کار در این قانون، فرد دارای معلولیتی است که توانایی انجام کار داشته و مهارت‌ها و آموزش‌های لازم برای اشتغال را کسب نموده باشد.

تبصره ۲- منظور از کمک هزینه ارتقای کارایی افراد دارای معلولیت عبارت است از پرداخت حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪) حداقل حقوق و دستمزد ماهانه مصوب شورای عالی کار برای فرد دارای معلولیت شاغل با توجه به شدت معلولیت (خفیف سی درصد (۳۰٪)، متوسط چهل درصد (۴۰٪) و شدید پنجاه درصد (۵۰٪) که توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در ذیل ردیف اعتباری سازمان در قوانین بودجه سنواتی تأمین می‌شود.

تبصره ۳- کمک هزینه ارتقای کارایی معلولان برای هر فرد دارای معلولیت شاغل در بخش مزدبگیری غیردولتی تا پنج سال قابل پرداخت می‌باشد.

تبصره ۴- نحوه تخصیص و پرداخت کمک هزینه ارتقای کارایی افراد دارای معلولیت به بخش غیردولتی و کارفرمایان مطابق آئین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت با همکاری سازمان تهیه و برای تصویب به هیأت وزیران ارسال می‌گردد.

ماده ۱۳ - کارفرمایانی که در مراکز کسب و کار خود، افراد دارای معلولیت جویای کار را در اجرای ماده (۱۲) این قانون استخدام نمایند، از پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی در قبال افراد دارای معلولیت جذب شده معافند، همچنین افراد دارای معلولیتی که به صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی و یا از طریق مراکز

پشتیبانی شغلی مشغول به کار می‌باشند حسب مورد از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما یا خویش فرما معاف می‌شوند. حق بیمه سهم کارفرمایی یا خویش‌فرمایی اینگونه افراد توسط دولت تأمین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان و وزارت با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون برای تصویب به هیأت وزیران ارسال می‌شود.

ماده ۱۴ - سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مکلف است راساً یا با جلب مشارکت بخش غیردولتی، اقدام به پذیرش کارآموزان دارای معلولیت نماید و از طریق مناسب‌سازی و توسعه مراکز موجود و یا تأسیس آموزشگاه‌ها و مراکز آموزشی نسبت به ارتقاء مهارت‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت اقدام کند و به ارائه حمایت‌های لازم و تأمین تجهیزات تخصصی مهارت‌آموزی متناسب با شرایط کارآموزان دارای معلولیت، کمک هزینه این افراد را پرداخت نماید.

همچنین این سازمان مکلف است به منظور تأمین کیفیت و بازدهی مطلوب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای افراد دارای معلولیت، با اخذ مشاوره‌های تخصصی سازمان و سازمان آموزش و پرورش استثنائی کشور استانداردها و نظام‌نامه جامع آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کارآموزان دارای معلولیت را ظرف مدت شش ماه تدوین و به مراکز موضوع این ماده ابلاغ نماید.

ماده ۱۵ - دولت مکلف است حداقل سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی (رسمی، پیمانی، کارگری) دستگاه‌های دولتی و عمومی اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی و دیگر دستگاه‌هایی که از بودجه عمومی کشور استفاده می‌نمایند به جز موارد ذکر شده در بندهای (ت) و (ث) ماده (۱۱) این قانون را به افراد دارای معلولیت واجد شرایط اختصاص دهد.

تبصره ۱- وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی مکلفند سه درصد (۳٪) از مجوزهای استخدامی خود به جز موارد ذکر شده در بندهای (ت) و (ث) ماده (۱۱) این قانون را به افراد دارای معلولیت اختصاص دهند. سازمان اداری و استخدامی کشور موظف است نسبت به تخصیص این سهمیه استخدامی برای افراد دارای معلولیت اقدام و بر رعایت آن نظارت نماید.

تبصره ۲- بالاترین مسئول دستگاه‌های اجرایی، نهادهای عمومی غیردولتی، شهرداری‌ها و بانک‌ها مکلف به اجرای دقیق مفاد این ماده می‌باشند. متخلفان حسب مورد با حکم مراجع ذیصلاح به مجازات تعزیری جزای نقدی درجه پنج تا هشت موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱، انفصال موقت یا دائم از خدمات عمومی، تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پست‌های حساس و مدیریتی و یا اخراج از نهاد یا سازمان متبوع محکوم می‌شوند.

ماده ۱۶ - رؤسای سازمان های بهزیستی استان ها مجازند در جلسات شورای برنامه ریزی و توسعه استان و گروه های کاری آن به عنوان عضو شرکت نمایند.

تبصره - به منظور کمک به اشتغال افراد دارای معلولیت و مددجویان، رئیس سازمان بهزیستی کشور مجاز است در جلسات شورای عالی اشتغال شرکت نماید.

فصل ششم - مسکن

ماده ۱۷ - وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌های مربوط مکلفند متناسب با ارائه تسهیلات ارزان قیمت و سایر اقدامات حمایتی از سازندگان واحدهای مسکونی اعم از انبوه‌سازان، تعاونی‌ها و بخش خصوصی، تعهد لازم را برای اختصاص حداقل ده درصد (۱۰٪) واحدهای مسکونی احداثی با کیفیت و مناسب‌سازی شده به افراد دارای معلولیت فاقد مسکن (با اولویت زوج‌های دارای معلولیت و خانواده‌های دارای چند معلول) به صورت ارزان قیمت با معرفی سازمان از سازندگان مذکور اخذ و بر اجرای آن نظارت نمایند.

تبصره ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است تسهیلات اعتباری ارزان قیمت با سود ترجیحی و بلندمدت مسکن موضوع این ماده را برای یک بار تأمین و به افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان و یا تعاونی‌ها و یا مؤسسات خیریه مورد تأیید سازمان اختصاص دهد.

تبصره ۲- اعتبار مورد نیاز جهت پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود چهار درصد (۴٪) و نرخ سود مصوب نظام بانکی در قانون بودجه سالانه منظور می‌شود.

ماده ۱۸ - سازمان ملی زمین و مسکن مکلف است زمین مورد نیاز احداث واحدهای مسکونی افراد دارای معلولیت فاقد مسکن را به صورت اجاره بلندمدت نود و نه ساله تأمین و برای یک بار در اختیار افراد مذکور و

یا تعاونی‌ها و مؤسسات خیریه مسکن ساز مورد تأیید سازمان، قرار دهد.

ماده ۱۹ - افراد دارای معلولیت از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، آماده‌سازی زمین، عوارض نوسازی و هم‌چنین حق انشعابات آب، برق، گاز و دفع فاضلاب منطبق با الگوی مسکن مصوب معاف می‌باشند.

تبصره ۱- استفاده از تسهیلات موضوع این ماده برای هر فرد دارای معلولیت صرفاً برای یک واحد مسکونی مجاز است.

تبصره ۲- دولت مکلف است اعتبار مورد نیاز اجرای حکم این ماده را در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی کند.

فصل هفتم - فرهنگ سازی و ارتقای آگاهی های عمومی

ماده ۲۰- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، شهرداری ها و سایر سازمان ها و نهادهای دارنده سالن های نمایش فیلم، مکلفند بدون اخذ هزینه، امکان نمایش آگهی (تیزر) های آموزشی مورد تأیید سازمان در خصوص حقوق افراد دارای معلولیت و چگونگی تعامل با این افراد را فراهم آورند.

ماده ۲۱- سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران مکلف است حداقل پنج ساعت از برنامه های خود را در هفته به صورت رایگان در زمان های مناسب به برنامه های سازمان و تشکل های مردم نهاد حامی افراد دارای معلولیت به منظور آشنایی مردم با حقوق، توانمندی ها و مشکلات این افراد اختصاص دهد و نسبت به زیرنویسی فیلم ها و برنامه های شبکه های مختلف سیما، استفاده از رابط ناشنویان و نیز پخش توصیف شنیداری فیلم ها جهت افراد نابینا اقدام نماید.

فصل هشتم - حمایت‌های قضائی و تسهیلات مالیاتی

ماده ۲۲ - مراجع قضایی مکلفند چنانچه افراد دارای معلولیت، به قیم نیازمند باشند، هنگام نصب قیم، نظر مشورتی سازمان را اخذ کنند. در مواردی که فرد واجد شرایطی برای پذیرش قیمومیت وجود نداشته باشد یا این سمت را نپذیرد، دادگاه سازمان را به عنوان قیم تعیین می‌کند.

ماده ۲۳ - سازمان می‌تواند حسب درخواست فرد دارای معلولیت یا قیم وی (حسب مورد)، در پرونده‌هایی که حق فرد دارای معلولیت به دلیل معلولیت، مورد تعرض قرار گرفته یا چنین ادعایی مطرح است در صورتی که ادعای مزبور مورد تأیید سازمان باشد به عنوان نماینده وی، در دادگاه مربوط شرکت نماید.

ماده ۲۴ - صد درصد (۱۰۰٪) هزینه‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت احداث و تجهیز و توسعه و مناسب‌سازی تمامی مراکز توانبخشی، نگهداری و مراقبتی، حرفه‌آموزی، آموزشی، کارآفرینی، رفاهی و مسکن مورد نیاز افراد دارای معلولیت با تأیید سازمان به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می‌شود.

ماده ۲۵ - پنجاه درصد (۵۰٪) حقوق و مزایا یا دستمزد مشمول

مالیات یکی از اولیاء افراد دارای معلولیت خیلی شدید و شدید مادامی که مسئولیت پرداخت هزینه‌های مترتب بر معلولیت فرد بر عهده اولیاء است از پرداخت مالیات معاف است. گواهی تأیید نوع و شدت معلولیت افراد مشمول این ماده از سوی کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و شدت معلولیت سازمان ارائه خواهد شد.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت، ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۶ - یکی از فرزندان اولیائی که خود ناتوان و معلول بوده (هر دو یا یکی از آن‌ها معلول باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آن‌ها ناتوان و معلول باشد از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می‌گردد.

تبصره - همسرانی که زنان ناتوان و معلول خود را سرپرستی می‌نمایند مادامی که سرپرستی همسر ناتوان و معلول را برعهده داشته باشند از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می‌گردند.

فصل نهم - معیشت و حمایت‌های اداری و استخدامی

ماده ۲۷ - دولت مکلف است کمک هزینه معیشت افراد دارای معلولیت بسیار شدید و یا شدید فاقد شغل و درآمد را به میزان حداقل دستمزد سالانه تعیین و اعتبارات لازم را در قوانین بودجه سنواتی کشور منظور نماید.

بانوان کارمند دارای همسر یا فرزند معلول به شرط نگهداری فرد دارای معلولیت در منزل (با تأیید سازمان) از تسهیلات مقرر در قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب ۱۳۶۲/۹/۱۰ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن با استفاده از حقوق و مزایای کامل بهره‌مند خواهند شد.

کارمندان مرد دارای همسر معلول یا دارای فرزند معلول تحت سرپرستی و فاقد مادر به شرط نگهداری فرد دارای معلولیت در منزل (با تأیید سازمان) با یک چهارم ($\frac{1}{4}$) کسر ساعات کار هفتگی، از حقوق و مزایای کامل استفاده خواهند نمود.

ماده ۲۸ - دستگاه‌های مشمول مکلفند ساعات کار هفتگی شاغلان دارای معلولیت‌های شدید و خیلی شدید را ده ساعت کاهش دهند.

فصل دهم - برنامه‌ریزی، نظارت و منابع مالی

ماده ۲۹ - مرکز آمار ایران مکلف است در سرشماری‌های عمومی جمعیت کشور به نحوی برنامه‌ریزی نماید که جمعیت افراد دارای معلولیت به تفکیک نوع معلولیت آن‌ها مشخص گردد.

ماده ۳۰ - به منظور شفاف‌سازی منابع مالی اختصاص یافته برای اجرای این قانون و حمایت از افراد دارای معلولیت، سازمان برنامه و بودجه مکلف است نسبت به ایجاد ردیف اعتباری ذیل فصل رفاه اجتماعی متناسب با عناوین فصول این قانون در لوایح بودجه سنواتی اقدام نماید.

ماده ۳۱ - در راستای تحقق مفاد این قانون و با هدف نهایی اعمال نظارت عالی بر حسن اجرای کلیه قوانین معطوف به افراد دارای معلولیت یا اثرگذار بر زندگی آنان، کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای این قانون در زیرمجموعه شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

- ۱- معاون اول رئیس جمهور (رئیس کمیته)
- ۲- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی (دبیر کمیته)
- ۳- رئیس سازمان
- ۴- وزیر راه و شهرسازی

- ۵- وزیر آموزش و پرورش
- ۶- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
- ۷- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۸- وزیر صنعت، معدن و تجارت
- ۹- وزیر کشور
- ۱۰- وزیر ورزش و جوانان
- ۱۱- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
- ۱۲- رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور
- ۱۳- رئیس سازمان اداری و استخدامی کشور
- ۱۴- نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه
- ۱۵- رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران
- ۱۶- رؤسای کمیسیون‌های بهداشت و درمان و اجتماعی مجلس شورای اسلامی و سایر رؤسای کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی
بر حسب موضوع (به عنوان ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۷- پنج نفر از نمایندگان افراد دارای معلولیت کشور به انتخاب شبکه‌های ملی تشکل‌های مردم‌نهاد بر حسب گروه‌های اصلی افراد دارای معلولیت کشور (به عنوان ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۸- سه نفر از کارشناسان برجسته امور افراد دارای معلولیت کشور با معرفی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی (به عنوان ناظر و بدون حق رأی)
- ۱۹- نماینده انجمن‌های صنفی مراکز غیردولتی توانبخشی (به عنوان

ناظر و بدون حق رأی)

تبصره ۱- سایر وزراء و مسئولان مدعو متناسب با موضوع کار کمیته حسب مورد در این کمیته شرکت می نمایند.

تبصره ۲- دبیرخانه این کمیته در سازمان تشکیل خواهد شد.

تبصره ۳- این کمیته مکلف است هر سال، گزارش اقدامات انجام شده در راستای این قانون را دریافت، بررسی و پس از تأیید در شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید. کمیسیون های اجتماعی، بهداشت و درمان و قضائی و حقوقی مکلفند ظرف مدت یک ماه پس از بررسی گزارش و صحت آن، خلاصه گزارش را در صحن علنی مجلس قرائت و نتایج آن را جهت اطلاع عموم منتشر کنند.

ماده ۳۲- دستگاه های مشمول باید هر سال گزارش اقدامات انجام شده خود را در خصوص اجرای این قانون و قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۳ به کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای این قانون ارسال نمایند.

ماده ۳۳- قانون جامع حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۶ از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون نسخ می شود.

ماده ۳۴- آیین‌نامه‌های مورد نیاز این قانون ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ آن به استثنای موارد مصرح در این قانون، توسط وزارت، سازمان و مراجع مرتبط تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. تبصره: مادامی که آیین‌نامه‌های این قانون به تصویب نرسیده است، آیین‌نامه‌های قانون جامع حمایت از حقوق معلولان در صورت عدم مغایرت با این قانون به قوت خود باقی است.

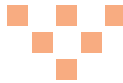
قانون فوق مشتمل بر سی و چهار ماده و بیست و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و شش مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ به تأیید شورای نگهبان رسید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

آیین نامه اجرایی ماده (۳) قانون حمایت از حقوق معلولان

شماره: ۱۱۸۶۰۰/ت/۵۶۲۹۷ هـ مورخ: ۱۳۹۸/۹/۱۷

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۹/۱۰ به پیشنهاد سازمان بهزیستی کشور با مشارکت وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی و سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد تبصره (۲) ماده (۳) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ - آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱. **قانون:** قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ - .
۲. **فرد دارای معلولیت:** افراد موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون.
۳. **مناسب‌سازی:** مجموعه اقداماتی که در جهت اصلاح معابر، اماکن، ساختمان‌ها و فضاهای عمومی شهری و روستایی و وسایل حمل و نقل و ارتباط جمعی انجام می‌شود، به طوری که افراد دارای معلولیت قادر باشند آزادانه و بدون خطر در محیط پیرامون خود حرکت کنند و از تسهیلات محیطی، با حفظ استقلال فردی و رعایت شأن و منزلت انسانی بهره‌مند شوند.
۴. **دسترس‌پذیری:** اقداماتی که با هدف ایجاد محیط بدون مانع و قابل دسترس جهت مشارکت افراد دارای معلولیت در همه حوزه‌های زندگی و فراهم آوردن فرصت برابر برای آنها در برخورداری از امکانات زندگی اجتماعی، همانند سایر افراد انجام می‌شود. دسترسی شامل سامانه (سیستم) حمل و نقل، محیط فیزیکی، اطلاعات، آموزش و پرورش، فناوری (تکنولوژی)، اشتغال، منابع مناسب ارتباطی و رسانه‌ای است.
۵. **دستگاه‌های مشمول:** دستگاه‌های موضوع بند (ت) ماده (۱) قانون.

۶. **اماکن عمومی:** کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، بیمارستان‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و فرهنگی، اماکن ورزشی، پایانه‌ها، فرودگاه‌ها، ایستگاه‌های قطار شهری و برون شهری، مراکز خرید و تجاری، مراکز ارایه خدمات عمومی، بانک‌ها، بوستان‌ها و مراکز تفریحی، معابر عمومی و نظایر آنها.

۷. **ستاد:** ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور، موضوع ماده (۳) قانون.

۸. **نظارت:** فرایندی پویا و مستمر که در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط، نحوه اقدامات مرتبط با مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری را بررسی و ضمن واپایش (کنترل)، موارد نقض را احصا می‌کند و مورد رسیدگی و پیگیری قرار می‌دهد.

ماده ۲- به منظور نظارت و هماهنگی جهت مناسب‌سازی و همچنین نظارت بر اجرای ماده (۲) قانون، ستاد با ترکیب مندرج در ماده (۳) قانون تشکیل می‌شود. تصمیمات ستاد برای کلیه دستگاه‌های مشمول لازم‌الاجرا است.

تبصره ۱- به منظور اجرای تصمیمات ستاد در سطح استان و شهرستان، ستادهای هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی استانی و شهرستانی تشکیل می‌شود. ترکیب اعضا و وظایف ستادهای استانی

و شهرستانی به تصویب ستاد خواهد رسید.

تبصره ۲- شیوه‌نامه تشکیل و اداره جلسات ستاد و ستادهای استانی و شهرستانی به پیشنهاد سازمان بهزیستی کشور در اولین جلسه ستاد پس از ابلاغ این آیین‌نامه تصویب و ابلاغ می‌شود.

ماده ۳- دبیرخانه ستاد در سازمان بهزیستی کشور، دبیرخانه ستاد استانی در اداره کل بهزیستی استان و دبیرخانه ستاد شهرستانی در اداره بهزیستی شهرستان مستقر می‌شود.

ماده ۴- وظایف دبیرخانه ستاد به شرح زیر است:

۱. پیگیری اجرای تصمیمات ستاد.
۲. تهیه دستور کار، زمان‌بندی جلسات، ارسال دعوت‌نامه و دستور جلسات برای اعضای ستاد و تنظیم صورت‌جلسات آن.
۳. ایجاد بانک اطلاعاتی مورد نیاز مرتبط با مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری.
۴. پیگیری تشکیل جلسات ستادهای استانی و شهرستانی و دریافت گزارش‌ها.

ماده ۵- دبیرخانه موظف است در مقاطع زمانی (۶) ماهه گزارش اقدامات انجام‌شده در راستای اجرای ماده (۳) قانون را تهیه و به هیئت وزیران و کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای قانون، موضوع

ماده (۳۱) قانون ارسال کند.

ماده ۶- کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول موظفند از زمان لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، ساختمان‌ها و اماکن موضوع تبصره (۱) ماده (۳) قانون را برای دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت به خدمات، مطابق با ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برای افراد دارای معلولیت مناسب‌سازی کنند، به‌گونه‌ای که مناسب‌سازی ساختمان‌ها و اماکن یادشده ظرف (۳) سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه به طور کامل پایان پذیرد.

ماده ۷- سازمان ملی استاندارد ایران موظف است با پیشنهاد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نسبت به تدوین استانداردهای طراحی درگاه‌ها و وبگاه‌های الکترونیکی (سامانه‌های ارائه خدمات الکترونیکی) کلیه دستگاه‌های مشمول به‌منظور مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، اقدام کند.

تبصره- کلیه دستگاه‌های مشمول موظفند ظرف شش ماه، نسبت به پیاده‌سازی استانداردهای ابلاغی موضوع این ماده در درگاه‌ها و وبگاه‌های الکترونیکی (سامانه‌های ارائه خدمات الکترونیکی) دستگاه متبوع اقدام کنند.

ماده ۸- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط، تمهیدات لازم را به عمل آورد تا از طریق شرکت‌های خودروساز داخلی یا شرکت‌های کاربری‌ساز (مناسب‌سازی خودرو) یا واردات، خودروهای مورد نیاز افراد دارای معلولیت، تأمین و خدمات پس از فروش آن نیز در سراسر کشور ارایه شود.

تبصره- سازمان ملی استاندارد ایران موظف است با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن، تجارت و با همکاری سازمان بهزیستی کشور نسبت به تدوین و ابلاغ استانداردهای دسترس‌پذیری انواع خودرو برای افراد دارای معلولیت اقدام کند.

ماده ۹- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بنیاد شهید و امور ایثارگران و سازمان بهزیستی کشور نسبت به تولید برنامه‌های آموزشی و آگاه‌سازی مرتبط با مناسب‌سازی و پخش رایگان حداقل یک ساعت در هفته از محل ساعات پخش برنامه‌های موضوع ماده (۲۱) قانون اقدام کند.

ماده ۱۰- شهرداری‌ها و دهیاری‌های سراسر کشور موظفند جهت مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری محیط، معابر، اماکن و وسایل حمل و نقل عمومی و مبلمان شهری اقدامات زیر را انجام دهند:

۱. هم‌سطح‌سازی، مناسب‌سازی و نصب خط هدایت نابینایان

- در پیاده‌روها و تأمین محل ویژه توقف (پارک) خودروی افراد دارای معلولیت در محل توقف حاشیه خیابان‌ها و توقفگاه‌های عمومی.
۲. نصب چراغ‌های راهنمای مجهز به علایم صوتی ویژه افراد نابینا و کم‌بینا در تقاطع‌ها.
۳. انجام اقدامات و تمهیدات لازم برای فرهنگ‌سازی در جامعه پیرامون رعایت ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برای افراد دارای معلولیت.
۴. فعال‌سازی سامانه اطلاع‌رسانی و دریافت شکایات مردمی در خصوص مشکلات مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری معابر و محیط‌های شهری و اقدام در جهت رفع موانع موجود.
۵. مشروط کردن صدور پروانه احداث و بازسازی و پایان کار برای تمامی ساختمان‌ها و اماکن عمومی از جمله مجتمع‌های مسکونی، تجاری، اداری، درمانی و آموزشی به رعایت ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برای افراد دارای معلولیت در مورد دسترس‌پذیری افراد دارای معلولیت توسط مجری.
۶. مناسب‌سازی و دسترس‌پذیری کلیه پایانه‌ها، ایستگاه‌ها، تأسیسات سامانه‌ها و ناوگان حمل و نقل درون شهری و برون شهری منطبق با قوانین داخلی و استانداردهای بین‌المللی

برای افراد دارای معلولیت، تأمین امکان بهره مندی این افراد از ناوگان حمل و نقل زمینی، دریایی و هوایی و آموزش کارکنان خود جهت همیاری عملی و صحیح با مسافران دارای معلولیت.

ماده ۱۱- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و آموزش و پرورش موظفند موضوع مناسب‌سازی را متناسب با هر دوره تحصیلی در سرفصل‌ها و محتوای درسی لحاظ کنند.

ماده ۱۲- وزارت راه و شهرسازی موظف است تمهیدات لازم را به عمل آورد تا از طریق شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، سازمان نظام مهندسی ساختمان و مراجع قانونی مرتبط هنگام بررسی، تصویب و نظارت بر طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی (اعم از طرح‌های جامع، تفصیلی و هادی)، رعایت ضوابط مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برای افراد دارای معلولیت لحاظ شود.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی حسب مورد موظفند صدور مجوز احداث و بهره‌برداری مجتمع‌های رفاهی بین‌جاده‌ای، پایانه‌های مسافربری دریایی، هوایی، زمینی و ریلی را به رعایت ضوابط و مقررات

مناسب‌سازی مشروط کنند.

ماده ۱۴- سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است در فرایند اخذ و ارتقای پایه شرکت‌های پیمانکار، گذراندن دوره آموزشی یا بازآموزی ضوابط و مقررات مناسب‌سازی را لحاظ کند.

ماده ۱۵- کلیه دستگاه‌های مشمول موظفند اعتبارات مورد نیاز برای اجرای وظایف مربوط در این آیین‌نامه را همه‌ساله جهت پیش‌بینی در لوایح بودجه سنواتی حسب مورد به سازمان برنامه و بودجه کشور و سایر مراجع مربوط ارایه کنند.

ماده ۱۶- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، تصویب ۶ فنامه شماره ۷۷۳۰۳/ت/۴۹۱۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۵ لغو می‌شود.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رئیس جمهور

آیین‌نامه اجرایی ماده (۹) قانون حمایت از حقوق معلولان (آموزش عالی رایگان افراد دارای معلولیت نیازمند)

شماره: ۱۰۱۵۰۵ / ت ۵۵۵۸۶۳ هـ تاریخ: ۱۳۹۸/۸/۱۴

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۸/۸ به پیشنهاد مشترک سازمان بهزیستی کشور و وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی و به استناد تبصره ماده (۹) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ - تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به‌کار می‌روند:

۱. **وزارت:** وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۲. **سازمان:** سازمان بهزیستی کشور
۳. **قانون:** قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ -
۴. **فرد دارای معلولیت:** فرد موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون
۵. **فرد دارای معلولیت نیازمند واجد شرایط:** فردی که براساس آزمون وسیع مبتنی بر سامانه بانک اطلاعات رفاه ایرانیان در هفت دهک اول قرار گرفته و دارای معلولیت متوسط، شدید و خیلی شدید موضوع بند (۴) ماده (۱) این آیین‌نامه است.
۶. **واحدهای آموزش عالی:** دانشگاه‌ها، مراکز و موسسات آموزش عالی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند.

ماده ۲- افراد دارای معلولیت نیازمند واجد شرایط می‌توانند از تسهیلات مربوط به معافیت از پرداخت شهریه برای یک بار در هر مقطع تحصیلی در سقف سنوات مجاز آموزش رایگان بهره‌مند شوند.

تبصره - پرداخت شهریه برای دانشجویان شاغل به تحصیل در واحدهای خارج از کشور دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی مشمول

این آیین نامه نمی شود.

ماده ۳ - شرایط پذیرش و تحصیل دانشجویان مشمول این آیین نامه در واحدهای آموزش عالی طبق ضوابط و مقررات آموزشی حاکم بر واحدهای آموزش عالی مربوط است.

ماده ۴ - شهریه تحصیلی مشمولین این آیین نامه، حداکثر معادل شهریه همان رشته و مقطع تحصیلی در دانشگاه آزاد اسلامی داخل کشور محاسبه و پرداخت می شود و باقیمانده شهریه بر عهده فرد مشمول است.

ماده ۵ - تسهیلات موضوع این آیین نامه شامل دوره های آموزشی است که منتهی به اخذ مدرک تحصیلی رسمی، دارای ارزش علمی و بدون ذکر کلمه معادل صادر بشود و برای ادامه تحصیل در یکی از مقاطع تحصیلی بالاتر ملاک عمل باشد.

ماده ۶ - فرد دارای معلولیت که از رتبه تحصیلی (بورسیه) استفاده نموده یا مشمول قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش - مصوب ۱۳۹۶ - قرار گیرد، مشمول استفاده از تسهیلات موضوع این آیین نامه نیست.

ماده ۷ - واحدهای آموزش عالی موظفند نسبت به ثبت نام، انجام امتحانات و صدور مدرک افراد پذیرفته شده موضوع این آیین نامه

بدون دریافت شهریه از فرد مشمول اقدام نمایند.

ماده ۸ - سازمان موظف است پس از ثبت نام، نسبت به تسویه حساب فرد دارای معلولیت نیازمند واجد شرایط با واحدهای آموزش عالی حداکثر تا پایان همان سال تحصیلی اقدام نماید.

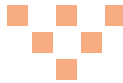
ماده ۹ - سازمان سنجش آموزش کشور، مرکز سنجش آموزش پزشکی و مراکز سنجش و پذیرش دانشگاه آزاد اسلامی موظفند فهرست افراد دارای معلولیت پذیرفته شده در واحدهای آموزش عالی در هر سال تحصیلی به سازمان اعلام نمایند.

ماده ۱۰ - سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است هر ساله اعتبارات مورد نیاز اجرای این آیین نامه را براساس پیشنهاد سازمان در ردیف بودجه سنواتی مربوط پیش بینی نماید.

اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس جمهور

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۲) قانون حمایت از حقوق معلولان

شماره: ۱۰۱۵۳۰/ت/۵۵۷۰۸ هـ.م.خ: ۱۳۹۸/۸/۱۴
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - سازمان بهزیستی کشور

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۸/۸ به پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری سازمان بهزیستی کشور و به استناد تبصره (۴) ماده (۱۲) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶- آیین‌نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱. **قانون:** قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶-.
۲. **وزارت:** وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
۳. **سازمان:** سازمان بهزیستی کشور.
۴. **فرد دارای معلولیت:** افراد موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون.
۵. **فرد دارای معلولیت جویای کار:** افراد موضوع تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون با تأیید سازمان.
۶. **کارفرما:** اشخاص حقیقی یا حقوقی که در ماده (۳) قانون کار - مصوب ۱۳۶۹- و بند (۴) ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۵۴ - تعریف شده و اداره کارگاه‌ها و مؤسسات بخش خصوصی یا تعاونی را برعهده دارند.
۷. **کمک هزینه ارتقای کارآیی فرد دارای معلولیت:** کمک هزینه موضوع تبصره (۲) ماده (۱۲) قانون.

ماده ۲- به کارفرمایانی که افراد دارای معلولیت جویای کار را در مراکز کسب و کار خود جذب و به‌کارگیری کنند، در طول دوران اشتغال افراد مذکور، کمک هزینه ارتقای کارآیی فرد دارای معلولیت با رعایت شرایط مندرج در این آیین نامه پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- میزان شدت معلولیت فرد دارای معلولیت جویای کار

برای تعیین میزان کمک هزینه ارتقای کارایی فرد دارای معلولیت بر اساس طبقه‌بندی عملکرد، ناتوانی و سلامت و تغییرات آن در کمیسیون پزشکی - توانبخشی تعیین نوع و شدت معلولیت و کمیته تخصصی توانبخشی حرفه‌ای و اشتغال افراد دارای معلولیت سازمان انجام می‌شود.

تبصره ۲- تطبیق نوع معلولیت و عملکرد فرد دارای معلولیت جویای کار با ویژگی‌های فنی مشاغل پیشنهادی، بر اساس دستورالعمل تخصصی ابلاغی سازمان انجام می‌شود.

تبصره ۳- کمک هزینه ارتقای کارایی فرد دارای معلولیت برای هر فرد دارای معلولیت شاغل تا پنج سال قابل پرداخت است.

ماده ۳- کارفرما موظف است به منظور بهره‌مندی از کمک هزینه ارتقای کارایی فرد دارای معلولیت، موارد زیر را رعایت کند:

۱. ثبت نام به عنوان متقاضی به‌کارگیری فرد دارای معلولیت در سامانه اشتغال سازمان و بانک اطلاعاتی کارفرمایان وزارت.
۲. انعقاد قرارداد به‌کارگیری حداقل یک‌ساله با فرد دارای معلولیت جویای کار.
۳. پرداخت حقوق و دستمزد فرد دارای معلولیت شاغل بر اساس مصوبات شورای عالی کار و سایر قوانین و مقررات مربوط.
۴. پرداخت سایر مزایای قانونی تصریح شده در قانون کار (مزایای

رفاهی کارگران) به فرد دارای معلولیت شاغل.

ماده ۴- نحوه تخصیص و پرداخت کمک هزینه ارتقای کارایی افراد دارای معلولیت به کارفرمایان، پس از انطباق شغل با شدت معلولیت افراد و حسب اعتبار ابلاغی از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور به سازمان، متناسب با اقدامات و اولویت‌های زیراست:

۱. به‌کارگیری افراد دارای معلولیت‌های شدید ذهنی و روانی مزمن.

۲. به‌کارگیری افراد دارای معلولیت‌های شدید و خیلی شدید.

۳. به‌کارگیری افراد دارای معلولیت‌های متوسط.

۴. به‌کارگیری افراد دارای معلولیت‌های خفیف.

۵. انجام اقدامات منجر به افزایش کارایی افراد دارای معلولیت از قبیل مناسب‌سازی محیط کار (ارگونومی) و به‌کارگیری تجهیزات و فناوری‌های کمکی متناسب با توانمندی‌ها و محدودیت‌های شاغلین دارای معلولیت.

۶. انطباق شغل پیشنهادی فرد دارای معلولیت جویای کار با نوع و شدت معلولیت و تحصیلات وی به جهت پایداری شغلی.

تبصره- میزان پرداخت کمک هزینه ارتقای کارایی فرد دارای معلولیت و تعداد افراد تحت پوشش، هر سال با رعایت ماده (۱۲) قانون، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان بهزیستی کشور

تعیین می‌شود.

ماده ۵- سازمان موظف است نسبت به واریز کمک‌هزینه ارتقای کارآیی فرد دارای معلولیت پس از ارسال یک نسخه از فهرست و پرداخت کامل حق بیمه توسط کارفرما و بر اساس اولویت‌های موضوع ماده (۴) این آیین‌نامه در حسابی که کارفرما نزد یکی از بانک‌های عامل تعیین کرده است، اقدام کند.

ماده ۶- سازمان موظف است به استناد بند (ج) ماده (۷) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۵-، اعتبارات سالانه مورد نیاز برای اجرای این آیین‌نامه را براساس اطلاعات و آمار، محاسبه و به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال کند. سازمان برنامه و بودجه کشور در چهارچوب ضوابط مندرج در بخشنامه بودجه سنواتی، نسبت به پیش‌بینی اعتبار در لوایح بودجه سنواتی اقدام می‌کند.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رئیس‌جمهور

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون حمایت از حقوق معلولان

شماره: ۱۰۱۵۱۴/ت ۵۶۰۶۷ هـ مورخ: ۱۳۹۸/۸/۱۴
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان بهزیستی کشور

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۸/۸ به پیشنهاد مشترک وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان بهزیستی کشور با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد تبصره ماده (۱۳) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ - آیین‌نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱. **قانون:** قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ -.
۲. **وزارت:** وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
۳. **سازمان:** سازمان بهزیستی کشور.
۴. **فرد دارای معلولیت:** افراد موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون.
۵. **فرد دارای معلولیت جویای کار:** افراد موضوع تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون با تأیید سازمان
۶. **کارفرما:** اشخاص حقیقی یا حقوقی که در ماده (۳) قانون کار - مصوب ۱۳۶۹- و بند (۴) ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۵۴ - تعریف شده و اداره کارگاه‌ها و مؤسسات بخش خصوصی یا تعاونی را به عهده دارند.
۷. **خوداشتغال (خویش فرما):** فرد دارای معلولیتی که به سبب اشتغال در قالب قرارداد بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد یا عناوین دیگر، پرداخت حق بیمه مربوط را بر عهده دارد.
۸. **حق بیمه:** وجوهی که به موجب مواد (۲۸) و (۳۹) قانون تأمین اجتماعی به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

ماده ۲- معافیت‌های موضوع این آیین نامه به شرح زیر است:

۱. معافیت کارفرمایان از پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی برای افراد دارای معلولیت با ارسال فهرست حق بیمه و رعایت

ماده (۴) این آیین‌نامه در ازای به‌کارگیری فرد دارای معلولیت جویای کار.

۲. معافیت خویش‌فرمایان از پرداخت حق بیمه سهم خویش‌فرمایی برای افراد دارای معلولیتی که به صورت خوداشتغالی یا در کارگاه‌های اشتغال خانگی یا از طریق مراکز پشتیبانی شغلی مشغول به کار هستند.

تبصره ۱- مبنای معافیت بیمه سهم کارفرمایی و خویش‌فرمایی براساس میزان حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار است.

تبصره ۲- کارگاه‌هایی که از سایر معافیت‌های بیمه‌ای استفاده می‌کنند، در صورت احراز شرایط لازم و به‌کارگیری فرد دارای معلولیت جویای کار، می‌توانند از مزایای این آیین‌نامه نیز بهره‌مند شوند.

تبصره ۳- بهره‌مندی از مزایای این آیین‌نامه، الزامی برای پرداخت کمک‌هزینه موضوع ماده (۱۲) قانون ایجاد نخواهد کرد.

ماده ۳- کارفرما و خوداشتغال (خویش‌فرما) حسب مورد موظفند به‌منظور استفاده از معافیت‌های موضوع این آیین‌نامه، موارد زیر را رعایت کنند:

۱. ثبت نام به عنوان متقاضی به‌کارگیری فرد دارای معلولیت در

- سامانه اشتغال سازمان و بانک اطلاعاتی کارفرمایان وزارت.
۲. پرداخت حقوق و دستمزد فرد دارای معلولیت شاغل براساس مصوبات شورای عالی کار و سایر قوانین و مقررات مربوط.
۳. پرداخت سایر مزایای قانونی تصریح شده در قانون کار (مزایای رفاهی کارگران) به فرد دارای معلولیت شاغل.

ماده ۴- کارفرمایان پس از اعلام نیاز و جذب فرد دارای معلولیت جویای کار با حفظ سطح اشتغال (نیروی کار موجود) در کارگاه، به استثنای بازنشستگی، فوت و ازکارافتادگی در چهارچوب این آیین نامه از معافیت برخوردار خواهند شد.

ماده ۵- مبنای تعیین تعداد نیروی کار موجود در کارگاه‌های دایر، فهرست بیمه و بازرسی سازمان تأمین اجتماعی طی یک سال قبل از به‌کارگیری فرد دارای معلولیت است و در خصوص کارگاه‌های تازه تأسیس، فهرست بیمه و بازرسی ظرف شش ماه پس از فعالیت کارگاه ملاک عمل خواهد بود.

تبصره- سازمان تأمین اجتماعی موظف است ترتیبی اتخاذ کند تا امکان دسترسی برخط اطلاعات فهرست و پرداخت حق بیمه کارگاه‌های مزبور و همچنین فرد دارای معلولیت خوداشتغال برای سازمان و سازمان برنامه و بودجه کشور فراهم شود.

ماده ۶- کارفرما مکلف است جذب و به‌کارگیری افراد دارای معلولیت را به صورت کتبی به ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان اعلام کند.

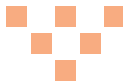
ماده ۷- سازمان موظف است متناسب با اعتبارات ابلاغی از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور، نسبت به ارسال فهرست کارفرمایان و خویش‌فرمایان مشمول به سازمان تأمین اجتماعی و واریز حق بیمه سهم کارفرمایی و خویش‌فرمایی مربوط، به حساب سازمان یادشده اقدام کند.

ماده ۸- سازمان موظف است به استناد بند (ج) ماده (۷) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۵-، اعتبارات سالانه مورد نیاز برای اجرای این آیین‌نامه را براساس اطلاعات و آمار، محاسبه و به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال کند. سازمان برنامه و بودجه کشور در چهارچوب ضوابط مندرج در بخشنامه بودجه سنواتی نسبت به پیش‌بینی اعتبار در لوایح بودجه سنواتی اقدام می‌کند.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رئیس‌جمهور

آیین نامه اجرایی ماده (۲۵) قانون حمایت از حقوق معلولان

شماره: ۱۱۳۷۸۹/ت ۵۶۲۶۳ هـ مورخ: ۱۳۹۸/۹/۹
وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۹/۳ به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و به استناد تبصره ماده (۲۵) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶-، آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱. **وزارت:** وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
۲. **سازمان:** سازمان بهزیستی کشور.
۳. **قانون:** قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ -.
۴. **افراد دارای معلولیت شدید و خیلی شدید:** افراد موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون که توسط کمیسیون پزشکی -توانبخشی تعیین نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان، دارای معلولیت شدید و خیلی شدید شناخته شده‌اند.
۵. **اولیا:** پدر و مادر یا سرپرست قانونی فرد دارای معلولیت شدید و خیلی شدید که عهده‌دار پرداخت هزینه‌های مترتب بر معلولیت وی هستند.
۶. **حقوق، مزایا و دستمزد مشمول مالیات:** حقوق، مزایا و دستمزد موضوع ماده (۸۳) قانون مالیات‌های مستقیم -مصوب ۱۳۶۶-.

ماده ۲- پنجاه درصد (۵۰٪) حقوق، مزایا و دستمزد مالیات یکی از اولیای افراد دارای معلولیت شدید یا خیلی شدید اعم از اینکه در منزل یا مراکز نگهداری یا بیمارستان نگهداری شوند، مطابق شرایط این آیین نامه از پرداخت مالیات معاف است.

ماده ۳- سازمان موظف است پس از تعیین نوع و شدت معلولیت افراد دارای معلولیت، به درخواست یکی از اولیا و حسب بررسی‌های صورت گرفته و تأیید مراتب، گواهینامه‌ای شامل موارد زیر را صادر کند:

۱. تأیید شدت معلولیت توسط کمیسیون پزشکی - توانبخشی تعیین نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان.

۲. مشخصات کارفرما و محل اشتغال.

۳. تأیید مسئولیت پرداخت هزینه‌های مترتب بر فرد دارای معلولیت توسط یکی از اولیای متقاضی.

تبصره ۱ - معافیت موضوع این آیین‌نامه صرفاً در مورد یکی از اولیای شاغل که گواهینامه یادشده به نام وی صادر شده است، اعمال خواهد شد.

تبصره ۲ - کلیه اقدامات مربوط به فرایند تقاضا، صدور گواهینامه و ارسال آن به اداره امور مالیاتی مربوط از طریق سامانه‌های الکترونیکی دستگاه‌های ذی‌ربط انجام خواهد شد.

ماده ۴ - کارفرما مکلف است پس از صدور گواهینامه موضوع ماده (۳) این آیین‌نامه در زمان پرداخت حقوق، مزایا و دستمزد، با ضمیمه کردن اسناد مربوط به فهرست حقوق پرداختی، معافیت مذکور را براساس مقررات، در درآمد مشمول مالیات حقوق مشمولین این آیین‌نامه، اعمال کند.

تبصره - در صورت عدم اعمال معافیت، فرد مشمول می‌تواند با ارایه مدارک مربوط و با رعایت مقررات موضوع ماده (۲۴۲) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم - مصوب ۱۳۸۰-، درخواست استرداد اضافه پرداختی مالیات مذکور را به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط ارایه کند.

ماده ۵ - در صورت زوال شرایط معافیت اعم از کاهش یا رفع معلولیت، قطع پرداخت هزینه‌های مترتب بر معلولیت فرد یا فوت فرد معلول به اظهار اولیا یا اطلاع یافتن سازمان، اولیای مشمول معافیت موضوع این آیین‌نامه موظفند مراتب را به سازمان و کارفرما اعلام کنند و سازمان نیز مکلف است موضوع را جهت لغو معافیت مذکور به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط اعلام نماید.

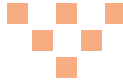
تبصره - کارفرما مکلف است پس از اعلام سازمان در خصوص تغییرات موضوع ماده (۴) این آیین‌نامه، نسبت به قطع اعمال معافیت مذکور اقدام و برابر مقررات، مالیات تعلق‌گرفته را کسر و به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط پرداخت کند.

ماده ۶ - معافیت موضوع این آیین‌نامه برای درآمدهای موضوع تبصره‌های (۱) و (۲) الحاقی ماده (۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم - مصوب ۱۳۹۶ - قابل اعمال خواهد بود.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رئیس‌جمهور

اساسنامه صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور ماده (۱۰) قانون حمایت از حقوق معلولان

شماره: ۱۲۶۶۶۹/ت ۵۶۰۸۷ هـ مورخ: ۱۳۹۹/۱۱/۵
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت امور اقتصادی و دارایی -
سازمان برنامه و بودجه کشور - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

هیئت وزیران در جلسه‌های ۱۳۹۹/۳/۲۱ و ۱۳۹۹/۷/۹ به پیشنهاد
شماره ۱۸۶۰۸۱ مورخ ۱۳۹۷/۹/۲۴ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و
به استناد ماده (۱۰) قانون حمایت از حقوق معلولان - مصوب ۱۳۹۶ -
اساسنامه صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت
تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده ۱- به منظور ایجاد، توسعه و تقویت اشتغال و کارآفرینی و حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت، صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی افراد دارای معلولیت تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور که در این اساسنامه «صندوق» نامیده می‌شود. وابسته به سازمان بهزیستی کشور و دارای شخصیت حقوقی، اداری و مالی مستقل تشکیل و طبق مفاد این اساسنامه و با رعایت سایر قوانین مربوط اداره می‌شود.

ماده ۲- مرکز اصلی صندوق در تهران است و صندوق می‌تواند در مراکز استان‌ها و با استفاده از امکانات و ظرفیت ادارات کل بهزیستی استان‌ها و با تصویب هیئت امنای شعبه ایجاد کند.

ماده ۳- سرمایه صندوق مبلغ دویست میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال است که از محل اعتبارات مصوب مربوط سازمان تأمین و پرداخت می‌شود.

ماده ۴- وظایف و اختیارات صندوق به شرح زیر است:

۱. اعطای تسهیلات خوداشتغالی و حمایت از کارآفرینان در راستای توانمندسازی و ایجاد اشتغال برای افراد دارای معلولیت
۲. اعطای تسهیلات اعتباری در قالب‌های مختلف از قبیل قرض‌الحسنه به اشخاص حقیقی و حقوقی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای افراد دارای معلولیت

۳. کمک مالی جهت ایجاد زیرساخت‌های اشتغال برای افراد دارای معلولیت

۴. کمک به تأمین و پرداخت یارانه سود و کارمزد به مجریان طرح‌های اشتغال‌زا و کارآفرینی افراد دارای معلولیت واجد شرایط:

تبصره ۱- شرایط مشمولین این بند به تصویب هیئت امنای می‌رسد.

تبصره ۲- وظایف و اختیارات فوق با رعایت سیاست‌های شورای عالی اشتغال اجرا می‌شود.

تبصره ۳- در صورتی که انجام هر یک از وظایف و اختیارات موضوع این ماده مستلزم انجام عملیات بانکی توسط صندوق باشد، مجوزهای لازم از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اخذ می‌شود. بانک یادشده موظف است مجوزهای لازم را در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط در اختیار صندوق قرار دهد.

ماده ۵ - ارکان صندوق به شرح زیر است:

۱. هیئت امنای

۲. هیئت مدیره

۳. مدیرعامل

۴. بازرسان قانونی (حسابرس)

ماده ۶ - اعضای هیئت امنای صندوق به شرح زیر است:

۱. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی (رئیس)
۲. وزیر امور اقتصادی و دارایی
۳. رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور
۴. رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۵. رئیس سازمان بهزیستی کشور (دبیر)
۶. دو نفر از افراد موثق و امین دارای معلولیت متخصص و آشنا به موضوع اشتغال و کارآفرینی به پیشنهاد شبکه ملی تشکل‌های مردم‌نهاد افراد دارای معلولیت با تأیید رئیس سازمان بهزیستی کشور.

ماده ۷ - وظایف و اختیارات هیئت امنا به شرح زیر است:

۱. تصویب سیاست‌ها و تعیین خط مشی صندوق و نظارت بر فعالیت‌های آن
۲. تصویب برنامه‌های اجرایی سالانه صندوق به پیشنهاد هیئت مدیره
۳. تصویب بودجه سالانه و اصلاحیه آن و صورت‌های مالی صندوق
۴. پیشنهاد اصلاح اساسنامه به هیئت وزیران جهت طی مراحل تصویب
۵. تصویب ایجاد شعبه و تغییر اقامتگاه قانونی صندوق
۶. انتخاب و عزل و قبول استعفای هیئت مدیره و بازرس قانونی

(حسابرس)

۷. تأیید افزایش یا کاهش سرمایه اولیه صندوق جهت طی مراحل قانونی تصویب

۸. رسیدگی به گزارش‌های هیئت مدیره و بازرسی قانونی (حسابرس)

۹. تصویب آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی و سایر آیین‌نامه‌های مورد نیاز صندوق در چهارچوب این اساسنامه با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

۱۰. بررسی و پیشنهاد ساختار سازمانی صندوق و ارایه آن به مراجع ذی صلاح جهت تصویب.

۱۱. پیشنهاد انحلال صندوق و ارایه آن به مراجع قانونی.

۱۲. بررسی و تصویب سایر مواردی که از طرف هیئت مدیره پیشنهاد می‌گردد یا طبق قوانین مربوط برعهده هیئت امنا قرار می‌گیرد.

ماده ۸ - در موارد ضروری جلسات هیئت امنا به طور فوق‌العاده به پیشنهاد دبیر هیئت امنا یا به درخواست هیئت مدیره و تأیید رئیس هیئت امنا تشکیل خواهد شد.

ماده ۹ - آیین‌نامه داخلی هیئت امنا از جمله نحوه تشکیل و اداره جلسات هیئت امنا در اولین جلسه به تصویب هیئت امنا می‌رسد.

ماده ۱۰- هیئت مدیره مرکب از سه نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل می‌باشد و از میان افراد دارای شرط وثاقت و امانت به پیشنهاد رئیس هیئت امناء و تصویب هیئت امناء برای مدت سه سال انتخاب و با حکم رئیس هیئت امناء منصوب می‌شوند. هیئت مدیره در اولین جلسه از بین اعضای خود یک نفر را به عنوان رئیس هیئت مدیره انتخاب می‌نماید.

تبصره ۱- انتخاب مجدد اعضای هیئت مدیره برای حداکثر دو دوره بلامانع است.

تبصره ۲- تصمیمات هیئت مدیره با رأی اکثریت اعضا اتخاذ می‌شود.

تبصره ۳- حضور اعضای هیئت مدیره در جلسات الزامی است و غیبت هر یک از اعضا بدون عذر موجه تا سه جلسه در طول یک سال در حکم استعفای عضو غایب خواهد بود.

ماده ۱۱- هیئت مدیره کلیه وظایف و اختیارات اداره صندوق شامل پیگیری و اجرای مصوبات هیئت امناء، سایر وظایف قانونی و امور محوله از سوی هیئت امناء و موارد زیر را بر عهده دارد:

۱. انتخاب و پیشنهاد مدیرعامل به هیئت امناء
۲. پیشنهاد دستورالعمل نحوه پرداخت تسهیلات اشتغال به

هیئت امنای جهت تصویب

۳. تهیه و تنظیم برنامه و بودجه و خط مشی سالانه صندوق و
ارایه به هیئت امنای برای تصویب
۴. رایه پیشنهاد اصلاح اساسنامه به هیئت امنای
۵. رایه گزارش‌های مربوط به عملکرد و صورت‌های مالی صندوق
جهت رایه به هیئت امنای و بازرسی قانونی
۶. اتخاذ تصمیم نسبت به عقد قرارداد با سازمان‌ها، مؤسسات
دولتی و نهادهای عمومی، بانک‌ها و سایر اشخاص حقیقی و
حقوقی و تغییر، تبدیل، فسخ و اقاله آن در چهارچوب قوانین
و مقررات مربوط
۷. پیگیری در مورد وصول مطالبات صندوق

ماده ۱۲- مدیرعامل از بین اعضای هیئت مدیره یا خارج از آن از میان افراد دارای شرط وثاقت و امانت به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب هیئت امنای و با حکم رئیس هیئت امنای برای مدت سه سال منصوب می‌گردد و انتصاب مجدد وی برای دو دوره بعد بلامانع است.

ماده ۱۳- وظایف و اختیارات مدیرعامل به شرح زیر است:

۱. اجرای مصوبات هیئت مدیره و انجام امور اجرایی صندوق.
۲. نمایندگی صندوق در مقابل اشخاص حقیقی یا حقوقی و مراجع قضایی و قانونی و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و نیز

۳. اقامه، تعقیب و دفاع از هرگونه دعاوی در محاکم در خصوص حقوق و منافع صندوق با حق توکیل مکرر به افراد دارای شرایط وثاقت و امانت و تخصص لازم به تأیید هیئت مدیره.
۴. ارائه پیشنهاد صلح و سازش و ارجاع دعوا به داوری و استرداد، دعوا به هیئت مدیره با رعایت قوانین و مقررات مربوط
۵. تهیه و تنظیم بودجه سالانه و صورت‌های مالی و گزارش عملکرد سالانه برای ارائه به هیئت مدیره.
۶. افتتاح و بستن حساب در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دارای مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با انجام تشریفات قانونی و رسیدگی به حساب‌های مالی و وصول مطالبات با تصویب هیئت مدیره.
۷. انعقاد هرگونه قرارداد به نام صندوق با رعایت ماده (۱۶) این اساسنامه و قوانین و مقررات مربوط.

ماده ۱۴- هیئت امنای سازمان حسابرسی و یا یکی از مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی را به عنوان حسابرس مستقل و بازرس اصلی و یک مؤسسه دیگر را به عنوان حسابرس و بازرس علی‌البدل برای مدت یک سال مالی انتخاب می‌نماید.

ماده ۱۵- منابع مالی صندوق به شرح زیر است:

۱. کمک‌های پیش‌بینی شده در قانون بودجه.

۲. درآمد ناشی از فعالیت‌های صندوق اعم از کارمزد تسهیلات اعطایی و سود حاصل از انواع سپرده‌های بانکی در سقف مصوب هیئت امنای با رعایت قوانین جاری کشور مانند قانون پولی و بانکی کشور - مصوب ۱۳۸۱ - با اصلاحات بعدی آن.
۳. بخشی از اعتبارات مصوب مربوط سازمان بهزیستی کشور.
۴. هدایا و کمک‌های نقدی و غیرنقدی اشخاص حقیقی و حقوقی.
۵. درآمد حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول صندوق.

تبصره- به سازمان بهزیستی کشور اجازه داده می‌شود از محل فروش اموال و دارایی‌های خود نسبت به تقویت منابع مالی صندوق با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نماید.

ماده ۱۶- کلیه قراردادهای، چک‌ها، اسناد و اوراق مالی و اعتباری و اسناد تعهدآور صندوق با امضای ثابت مدیرعامل و یکی دیگر از اعضای هیئت مدیره به تعیین هیئت مدیره همراه مهر صندوق معتبر خواهد بود و سایر اسناد و مکاتبات با امضای مدیرعامل، معتبر است.

ماده ۱۷- سال مالی صندوق از اول فروردین هر سال تا پایان اسفند همان سال می‌باشد. اولین سال مالی از بدو تأسیس تا پایان اسفند ماه همان سال می‌باشد.

این اساسنامه به موجب نامه شماره ۹۹/۱۰۲/۲۱۴۰۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۹ شورای نگهبان تأیید شده است.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رئیس جمهور

نظام‌نامه جامع آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای
کارآموزان دارای معلولیت ماده (۱۴) قانون حمایت از
حقوق معلولان

شماره: ۹۲۱۲۷
تاریخ: ۱۳۹۸/۵/۲۰
پیوست:

جمهوری اسلامی ایران
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
بسمه تعالی

جناب آقای پاک سرشت
رئیس محترم آموزش فنی و حرفه ای کشور
جناب آقای دکتر قبادی دانا
رئیس محترم سازمان بهزیستی کشور

سلام علیکم

به منظور توانمندسازی مهارتی و حمایت از اشتغال افراد دارای معلولیت و نیز اجرایی سازی ماده (۱۴) قانون «حمایت از حقوق معلولان» به پیوست «نظام نامه آموزش های مهارتی افراد دارای معلولیت» ابلاغ می گردد.

لازم است ضمن به کارگیری ظرفیت های موجود و جلب مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی، بویژه خیرین عزیز، جهت عملیاتی نمودن هرچه مؤثرتر این نظام نامه، اقدام مقتضی را معمول داشته و گزارش پیشرفت کار و اقدامات (آموزش و رهگیری اشتغال افراد دارای معلولیت) را هر سه ماه یکبار به اینجانب منعکس نمایید.

محمد شریعتمداری

فهرست

مقدمه:

- ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات
  - ماده ۲- اهداف آموزش کارآموزان دارای معلولیت
  - ماده ۳- راهبردهای آموزش کارآموزان دارای معلولیت
  - ماده ۴- دامنه شمول
  - ماده ۵- تدوین و بازنگری استانداردهای آموزشی
  - ماده ۶- اجرای دوره‌های آموزشی
  - ماده ۷- فرایند آزمون و ارزشیابی آموزش کارآموزان دارای معلولیت
  - ماده ۸- ویژگی و امتیازات مربیان
  - ماده ۹- مدیریت اطلاعات
  - ماده ۱۰- رهگیری اشتغال افراد دارای معلولیت
  - ماده ۱۱- اعضای کمیته راهبری ملی
  - ماده ۱۲- وظایف کمیته راهبری ملی
  - ماده ۱۳- اعضای کمیته اجرایی استان
  - ماده ۱۴- وظایف کمیته اجرایی استان
  - ماده ۱۵- منابع مالی
  - ماده ۱۶- اجرای نظام نامه
- منابع

مقدمه:

از میان آسیب‌های اجتماعی، مشکل بیکاری برای افراد دارای معلولیت در جامعه بدلیل شرایط خاص ایشان بیشتر از سایر قشرها مشهود است. فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار، نقش به‌سزایی در این زمینه ایفا می‌کند. در کنار بُعد اقتصادی، نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تحولات اجتماعی و فرهنگی به‌ویژه در رشد و بهبود فرهنگ کار حائز اهمیت است. از جمله نتایج این آموزش‌ها کاهش سطح بیکاری و تبعات منفی آن، کاهش معضلات اجتماعی، بازسازی و نوسازی امکانات آموزشی، توانمندسازی کارآموزان دارای معلولیت برای زندگی بهتر، افزایش سلامت جسمی و روانی و امید به زندگی، توسعه عرصه‌های زندگی مانند کار و حرفه، بهبود روابط اجتماعی و مناسبات انسانی می‌باشد. لذا به منظور موفقیت در امر آموزش، توجه به محتوای آموزشی و انطباق آن با ویژگی‌های شناختی، حسی، جسمانی و عاطفی این دسته از مهارت‌آموزان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در همین راستا به جهت هم‌افزایی ظرفیت و توان دستگاه‌ها و متولیان این قشر از جامعه و ساماندهی مباحث مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و براساس تکالیف معین در ماده (۱۴) قانون جامع حمایت از معلولین، نظام‌نامه آموزش‌های مهارتی افراد دارای معلولیت به شرح ذیل تدوین گردید.

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات

آموزش:

مجموعه فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده در چارچوب نظام آموزش افراد دارای معلولیت (آموزش‌پذیر و قادر به اشتغال در یک فرصت شغلی) با هدف افزایش کیفیت دانش و سطح مهارت، ایجاد و ارتقاء توانایی‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای، تقویت و تعالی اعتقادی، معنوی، بصیرتی و اخلاق حرفه‌ای که به صورت حضوری و مجازی قابلیت اجرا دارد.

آموزش‌های خاص (ویژه):

آموزش‌های مورد تقاضایی که بنا به عللی مانند فقدان استاندارد یا علل آموزشی - اجرایی مانند کمبود فضا، تجهیزات و منابع انسانی و زمان اجرا در حال حاضر دارای محدودیت هستند ولی امکان واگذاری آنها از طریق برون‌سپاری آموزشی و علمی به مرجع غیرسازمانی با فرض امکان نظارت کیفی برای این نوع آموزش‌ها فراهم باشد و می‌توان آن را در کارگاه‌های آموزشی مراکز دولتی و یا آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد و خارج از آنها با استفاده از تجهیزات و امکانات خط تولید و بنگاه‌های اقتصادی اجرا نمود.

استاندارد شغل:

مشخصات شایستگی‌ها و توانمندی‌های مورد نیاز برای عملکرد موثر در محیط کار را گویند در بعضی از موارد استاندارد حرفه‌ای نیز

گفته می‌شود.

استاندارد آموزش مهارت به افراد دارای معلولیت:

نقشه‌ی یادگیری برای رسیدن به شایستگی‌های موجود در استاندارد شغل ویژه‌ی افراد دارای معلولیت که توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با همکاری و مشارکت بهره‌برداران حقیقی و حقوقی تهیه می‌شود.

ارزشیابی:

یک فرایند نظام‌مند جمع‌آوری تحلیل و تفسیر اطلاعات برای قضاوت در مورد میزان مهارت افراد و در نهایت تصمیم‌گیری و اقدام عملی در مورد پدیده بررسی شده می‌باشد.

شایستگی:

توانایی انجام کار در محیط‌ها و شرایط گوناگون به طور موثر و کارا برابر استاندارد.

دانش:

حداقل مجموعه‌ای از معلومات نظری و توانمندی‌های ذهنی لازم برای رسیدن به یک شایستگی یا توانایی که می‌تواند شامل علوم پایه (ریاضی، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی)، تکنولوژی و زبان فنی باشد.

مهارت:

حداقل هماهنگی بین ذهن و جسم برای رسیدن به یک توانمندی یا شایستگی. معمولاً به مهارت‌های عملی ارجاع می‌شود.

نگرش:

مجموعه‌ای از رفتارهای عاطفی که برای شایستگی در یک کار مورد نیاز است و شامل مهارت‌های غیرفنی و اخلاق حرفه‌ای می‌باشد.

ایمنی:

مواردی است که عدم یا انجام ندادن صحیح آن موجب بروز حوادث و خطرات در محیط کار می‌شود.

نیازسنجی آموزشی:

فرایند نظام‌مند برای تعیین اهداف، شناسایی فاصله بین وضع موجود کارآموزان دارای معلولیت و اهداف مهارت‌آموزی به آنها بوده و نهایتاً تعیین اولویت‌ها برای تنظیم برنامه آموزش است.

خدمات آموزشی:

آن دسته از حمایت‌هایی که از طریق سیاستگذاری با رویکرد اثربخش آموزشی برای جامعه هدف صورت می‌گیرد.

فرد یا کارآموز دارای معلولیت:

شخصی است که با تایید سازمان بهزیستی کشور با انواع معلولیت‌ها در اثر اختلال و آسیب جسمی، حسی (بینایی، شنوایی)، ذهنی، روانی و یا توام، با محدودیت قابل توجه و مستمر در فعالیت‌های روزمره زندگی و مشارکت اجتماعی، مواجه می‌باشد (قانون حمایت از حقوق معلولان).

مرکز آموزشی:

مرکز آموزشی یا مرکز حرفه‌آموزی افراد دارای معلولیت، فضای آموزشی

شامل کارگاه‌های آموزشی، کلاس‌ها، آزمایشگاه، فضای اداری و امکانات جانبی است که براساس ضوابط و مقررات ارتقاء مهارت و تخصص برای کارگران شاغل و یا ایجاد مهارت در افراد متقاضی کار فاقد مهارت و یا کم مهارت متناسب با وضعیت جسمانی جامعه هدف بهسازی و ایجاد شده است و مدیریت آن مراکز توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور صورت می‌گیرد.

آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد:

منظور مؤسسات کارآموزی موضوع ماده (۱۳) قانون کارآموزی مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ می‌باشد که توسط بخش خصوصی ایجاد شده و در این آموزشگاه‌ها یک یا چند حرفه براساس مجوز و تحت نظارت آموزشی سازمان آموزش و فنی و حرفه‌ای کشور؛ آموزش داده می‌شود.

بنگاه اقتصادی:

واحد اقتصادی است که در تولید کالا یا خدمت فعالیت می‌کند، اعم از آن که دارای شخصیت حقوقی یا حقیقی باشد.

ماده ۲- اهداف آموزش کارآموزان دارای معلولیت

هدف کلی:

افزایش اشتغال‌پذیری و ایفای نقش اجتماعی افراد دارای معلولیت از طریق دستیابی به مهارت‌های کسب و کار

اهداف جزئی:

ارتقای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کارآموزان دارای معلولیت
ارتقاء اثربخشی و کارایی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ویژه کارآموزان
دارای معلولیت

ماده ۳- راهبردهای آموزش کارآموزان دارای معلولیت

- ◆ ایجاد نگرش راهبردی، نظام‌مند و همسوسازی برنامه‌های توانمندسازی معلولین
- ◆ تمرکز بر آموزش‌های مهارتی کوتاه‌مدت کاربردی با توجه به نیازهای بالقوه کارآموزان دارای معلولیت و متناسب با نیاز بازار کار حال و آینده
- ◆ استفاده از منابع و ظرفیت‌های درون و برون سازمانی
- ◆ توجه بر رویکردها، مدل‌ها، روش‌ها، فناوری‌ها و تکنیک‌های نوین یادگیری مهارت

ماده ۴- دامنه شمول

متقاضیان کارآموزی دارای معلولیت که قادر به حضور در بنگاه‌های اقتصادی برای کسب یک فرصت شغلی بوده و با دارا بودن شرایط احراز آن فرصت شغلی توانایی انجام آن فعالیت‌های مرتبط با شغل موضوع کارآموزی را داشته باشند.

ماده ۵- تدوین و بازنگری استانداردهای آموزشی

به منظور بهره‌مندی متقاضیان کارآموزی دارای معلولیت از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای کسب یک فرصت شغلی، سازمان لازم است متناسب با توانایی انجام آن فعالیت‌ها برای این گروه نسبت به بازنگری و یا تدوین استانداردها و شایستگی‌های شغلی برنامه‌ریزی لازم را داشته باشند. این اقدامات شامل:

- ◆ شناسایی استانداردهای جهانی ویژه افراد دارای معلولیت
- ◆ شناسایی مشاغل مناسب و مرتبط با افراد دارای معلولیت
- ◆ تجزیه و تحلیل مشاغل و تدوین و بازنگری استانداردهای آموزشی افراد دارای معلولیت
- ◆ بازنگری استانداردهای آموزشی موجود با رویکرد آموزش به افراد دارای معلولیت
- ◆ می‌باشد. کلیه فعالیت‌های مربوط به این ماده به صورت مشترک توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و سازمان بهزیستی کشور انجام خواهد شد.

ماده ۶- فرایند اجرای دوره‌های آموزشی

ارایه مشاوره‌های تخصصی به معلولین و اطلاع از علایق و تمایلات شغلی ایشان و تایید امکان ورود آنها به مشاغل شناسایی شده (متناسب با توانمندی‌ها، علایق و فرصت‌های شغلی) توسط اداره

بهبودی شهرستان و معرفی افراد دارای معلولیت اشتغال پذیر و متقاضی مهارت آموزی به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

♦ **ارایه مشاوره و هدایت آموزشی حضوری (متناسب با فرصت‌های مهارت‌آموزی) در مراکز آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و یا بصورت غیرحضوری (الکترونیکی)**

♦ **اخذ کد پیگیری از سامانه پورتال سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور**

♦ **ثبت‌نام در مراکز آموزشی دولتی یا آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد**

♦ **اجرای دوره مهارت‌آموزی و کسب مهارت توسط فراگیردارای معلولیت و انجام تمرین‌های اجرایی حین آموزش با کمک مربی کارگاه براساس استانداردهای تعریف شده‌ی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور**

♦ **تایید مربی در خصوص حضور کارآموز در دوره، حصول توانایی‌های مشخص شده در استاندارد یا سرفصل‌های آموزش مبتنی برشغل و شایستگی و صدور گواهی حضور در دوره و یا معرفی به آزمون پایان دوره**

* **برای آموزش‌های خاص و ویژه صرفاً با ارزشیابی تکوینی حین دوره، گواهی حضور در دوره ارایه می‌شود.**

ماده ۷- فرایند آزمون و ارزشیابی آموزش کارآموزان دارای معلولیت

- ◆ معرفی کارآموز واجد شرایط و آموزش دیده توسط مربی برای شرکت در آزمون از طریق سامانه پورتال جامع سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، براساس ضوابط و مقررات مربوط.
- ◆ تأمین شرایط اخذ آزمون‌های نظری و عملی با توجه به ویژگی افراد جامعه هدف توسط سازمان
- ◆ تأمین ملزومات آزمون‌های عملی و پروژه‌ها
- ◆ انجام فرایند آزمون (کتبی و عملی) براساس دستورالعمل نحوه ارزشیابی استانداردهای ویژه افراد دارای معلولیت
- ◆ صدور گواهینامه برای مهارت‌آموزان جامعه هدف براساس ضوابط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

ماده ۸- ویژگی و امتیازات مربیان

با توجه به شرایط خاص افراد دارای معلولیت، محدودیت‌های محیطی - فیزیکی برای یادگیری و امرآموزش، توجه به منابع و امکانات آموزشی ویژه برای ایشان از جمله ایمنی، سهولت استفاده از تجهیزات و امکانات، محیط و فضاهای آموزشی، کوتاهی زمان و ساعات آموزش مستمر روزانه، ویژگی‌های مربی و کمک مربی، تهیه دستورالعمل مربیان برای این گروه هدف با تعیین اهداف و برنامه‌ها و رعایت استانداردهای مربی‌گری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و

با در نظر گرفتن استانداردهای پرداخت، پاداش و مشوق‌هایی مانند تعیین سختی کار در این زمینه و دارا بودن ویژگی‌های خاص مانند گذراندن دوره‌های روان‌شناسی و یادگیری نوع برخورد مناسب با افراد دارای معلولیت ضروری می‌باشد.

- در صورت وجود بیشتر از ۴ کارآموز از افراد دارای معلولیت در یک دوره‌ی آموزشی می‌توان از یک نفر کمک مربی در کارگاه آموزشی بهره‌مند شد.

تبصره: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در شناسایی و انتخاب مربیان توانمند برای ارایه آموزش‌های مهارتی به افراد دارای معلولیت در واحدهایی که تحت پوشش دیگر سازمان‌ها و یا سمن‌ها فعالیت می‌نمایند، همکاری می‌کند.

ماده ۹- مدیریت اطلاعات

با مشارکت دستگاه‌های متولی امور افراد دارای معلولیت (سازمان بهزیستی کشور، سازمان آموزش پرورش استثنایی کشور، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و سمن‌ها و خیرین و ...) موارد ذیل به منظور مدیریت اطلاعات پی‌گیری می‌شود:

♦ طراحی و استقرار بانک‌های اطلاعاتی اختصاصی مشتمل بر تقاضاسنجی، آموزش، آزمون، رهگیری اثربخشی مهارت‌آموزی به معلولین با مشارکت دستگاه‌های متولی امور افراد

دارای معلولیت

- ◆ ثبت اطلاعات افراد معرفی شده از سوی نهادها و یا دستگاه‌های مرتبط در سامانه‌های مشخص
- ◆ برقراری ارتباط اطلاعات بانک‌های موجود با بانک‌های اطلاعاتی سایر نهادها و دستگاه‌های مربوطه
- ◆ تنظیم گزارشات و تجزیه و تحلیل وضعیت موجود

ماده ۱۰- رهگیری اشتغال افراد دارای معلولیت

- ◆ رهگیری اشتغال افراد دارای معلولیت واجد مهارت توسط اداره بهزیستی شهرستان با مشارکت مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای و سایر ذی‌نفعان، انجام می‌شود.
- ◆ گزارشات فصلی از میزان اشتغال معلولین دارای مهارت و اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسط سازمان بهزیستی تهیه می‌شود.

ماده ۱۱- اعضای کمیته راهبری ملی

- ◆ معاون آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (رئیس کمیته)
- ◆ معاون توان‌بخشی سازمان بهزیستی کشور (دبیر کمیته)
- ◆ معاون آموزش و توان‌بخشی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

- ◆ معاون سازمان امور اجتماعی وزارت کشور
- ◆ نماینده معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ◆ نماینده معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ◆ رئیس دبیرخانه اشتغال و کارآفرینی بهزیستی کشور
- ◆ نماینده سازمان صدا و سیما
- ◆ ۳ نفر از افراد صاحب نظر و خبره در امور مرتبط با افراد دارای معلولیت به تشخیص کمیته راهبری ملی (عضو مدعو)
- ◆ ۱ نفر نماینده بخش خصوصی معرفی شده از سوی سازمان بهزیستی
- ◆ ۱ نفر نماینده بخش خصوصی معرفی شده از سوی وزارت کشور
- ◆ ۱ نفر نماینده بخش خصوصی معرفی شده از سوی کانون انجمن‌های صنفی آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد

ماده ۱۲- وظایف کمیته راهبری ملی

- ◆ تعیین، راهبرد، سیاست و تدوین برنامه‌های کلان در جهت تکمیل و افزایش ظرفیت مهارت‌آموزی در جوامع هدف دارای معلولیت
- ◆ چابک‌سازی فرایند تصمیم‌سازی در حوزه‌های مرتبط با معلولین با بهره‌گیری از ظرفیت بدنه کارشناسی سازمان‌های

- ارایه دهنده خدمات به این افراد
- ◆ ایجاد تمهیدات برای تحقق و پیاده‌سازی اهداف نظام‌نامه
- ◆ برنامه‌ریزی جهت توسعه تعاملات اثربخش حوزه مهارت‌آموزی و جامعه
- ◆ پیش‌بینی، برآورد و تأمین اعتبارات مورد نیاز برای برنامه‌های اجرایی و کمک هزینه‌ی آموزشی افراد دارای معلولیت
- ◆ تعیین کمیته‌های تخصصی و تشریح وظایف کمیته‌ها
- ◆ تدوین برنامه‌ها به منظور جلب مشارکت بخش غیردولتی جهت اجرای بهینه برنامه‌های اجرایی
- ◆ رصد و پایش فعالیت‌های آموزش مهارتی برای افراد دارای معلولیت
- ◆ بررسی و تحلیل گزارش‌های مرتبط با فرایند مدیریت آموزش
- ◆ برنامه‌ریزی برای حمایت و تسهیل‌گری ایجاد فرصت‌های شغلی و کسب و کار و درآمدزایی افراد دارای معلولیت مهارت‌آموخته

ماده ۱۳- اعضای کمیته اجرایی استان

- ◆ معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استاندار (رئیس کمیته)
- ◆ مدیرکل آموزش فنی و حرفه‌ای استان (دبیر کمیته)
- ◆ مدیرکل بهزیستی استان

- ◆ رئیس اداره آموزش و پرورش استثنایی استان
- ◆ نماینده اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان
- ◆ نماینده اتاق اصناف استان
- ◆ معاون صدا و سیمای استان
- ◆ رئیس کانون انجمن صنفی آموزشگاههای فنی و حرفه ای آزاد استان
- ◆ دو نفر از افراد صاحب نظر و خبره و فعال اجتماعی در امور افراد دارای معلولیت (عضو مدعو)

ماده ۱۴- وظایف کمیته اجرایی استان

- ◆ برآورد و تأمین بودجه استانی برای اجرای نظام نامه و کمک هزینه آموزش افراد دارای معلولیت
- ◆ تعیین سیاست های تشویقی برای مراکز آموزش فنی و حرفه ای به معلولان و مهارت آموزان در فرایند اجرای نظام نامه
- ◆ بررسی نیاز بنگاه های اقتصادی به منابع انسانی و شناسایی رسته های اولویت دار مشاغل و استانداردهای سازی دوره های آموزشی ویژه افراد دارای معلولیت
- ◆ برنامه ریزی برای تدوین استانداردهای شغل / شایستگی افراد دارای معلولیت و پیشنهاد حرفه های آموزشی مجازی برای اجرا با در نظر گرفتن اولویت مشاغل مورد نیاز استان

- ◆ شناسایی ظرفیت‌های آموزشی در مراکز دولتی و غیردولتی و پیشنهاد میزان تعهدات آموزشی جهت تصویب توسط کمیته راهبری ملی بصورت سالانه
- ◆ نظارت بر اجرای صحیح نظام نامه و ارزیابی گزارش فصلی (سه ماهه) به کمیته راهبری ملی و سایر مراجع
- ◆ تبلیغات و ارائه طرح در سطح استان از طریق رسانه‌ها (صدا و سیما، روزنامه‌ها و ...)
- ◆ برنامه‌ریزی برای تأمین ملزومات و مناسب‌سازی محیط‌های آموزشی به منظور اجرای آموزش (فضا، تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی، سمیلاتورها، ابزار، مربی و کمک‌مربی، ارائه خدمات مشاوره‌ای، ممیزی منابع آموزشی، محتوای آموزشی و ...)
- ◆ برنامه‌ریزی برای اجرای آزمون و تعیین صلاحیت حرفه‌ای و تحویل گواهینامه مهارت به مهارت‌آموزان
- ◆ برنامه‌ریزی برای رهگیری اشتغال و پیگیری و رصد اثربخشی مهارت‌آموزی افراد دارای معلولیت
- ◆ برنامه‌ریزی جهت تهیه بانک اطلاعاتی مربیان و کارآموزان ویژه افراد دارای معلولیت
- ◆ برنامه‌ریزی جهت تربیت مربی ویژه افراد دارای معلولیت
- ◆ برنامه‌ریزی برای حمایت و تسهیل‌گری ایجاد فرصت‌های شغلی و کسب و کار و درآمدزایی افراد دارای معلولیت مهارت‌آموخته

ماده ۱۵- منابع مالی

با توجه به موارد ذکرشده در ماده (۱۴) قانون حمایت از حقوق معلولان، منابع مالی مورد نیاز متناسب با برآورد و پیش‌بینی‌های سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور جهت اجرای نظام نامه پس از تخصیص و ابلاغ اعتبار از سوی مراجع قانونی و سازمان برنامه و بودجه کشور که در قوانین بودجه سالیانه در ردیف بودجه‌ای مشخص شده است، از طریق سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور تأمین و هزینه خواهد شد.

لازمست جلب مشارکت خیرین و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی با هماهنگی سازمان بهزیستی کشور، سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، کمیته امداد، هلال احمر و سایر دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط به عنوان کمک هزینه آموزشی برای مهارت‌آموزی افراد دارای معلولیت، هزینه شود.

ماده ۱۶- اجرای نظام نامه

با توجه به رسالت سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور به عنوان متولی آموزش‌های مهارتی، مسئولیت اجرا به عهده‌ی این سازمان می‌باشد. لازم به ذکر است کلیه دستگاه‌ها و نهادهایی که در امر معلولان دخالت موثر دارند با همکاری و تعامل با سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور در تمامی زمینه‌های مرتبط با آموزش افراد

دارای معلولیت براساس نظام‌نامه تلاش نموده و در اجرای فرایند آموزش به افراد دارای معلولیت با اخذ مجوز فعالیت از این سازمان، اقدام نمایند.

این نظام‌نامه در (۱۶) ماده و یک تبصره در تاریخ ..... به تصویب رسیده و طی نامه شماره ۹۲۱۲۷ مورخ ۱۳۹۸/۵/۲۰ ابلاغ شده و لازم‌الاجرا می‌باشد.

منابع:

- ◆ آیین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد مصوب ۱۳۸۵
- ◆ اساسنامه سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
- ◆ قانون حمایت از حقوق معلولان
- ◆ ویکی‌پدیا (اینترنت)
- ◆ رضا وطن دوست، مسئولیت‌پذیری و مسئولیت‌گریزی، قابل دسترس به آدرس:

◆ <http://irmeta.com/meta/b428/t7200/>

قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت

ماده واحده- کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت مورخ ۱۳۸۵/۹/۲۲ هجری شمسی برابر با ۱۳ دسامبر ۲۰۰۶ میلادی مشتمل بر پنجاه ماده به شرح پیوست تصویب می‌گردد و به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه تودیع اسناد تصویب آن با رعایت تبصره‌های زیر داده می‌شود:

تبصره ۱- وزارت رفاه و تأمین اجتماعی (سازمان بهزیستی کشور) و بنیاد شهید و امور ایثارگران به‌عنوان مراجع ملی موضوع ماده (۳۳) کنوانسیون تعیین می‌گردند تا با هماهنگی یکدیگر نسبت به اجراء مفاد کنوانسیون اقدام نمایند.

تبصره ۲- باتوجه به ماده (۴۶) کنوانسیون، جمهوری اسلامی ایران خود را ملتزم به رعایت آن دسته از مفاد کنوانسیون که مغایر با موازین حقوقی جاری خود باشد نمی‌داند.

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

دولت‌های عضو این کنوانسیون،

(الف) با یادآوری اصول اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد که منزلت و ارزش ذاتی و حقوق برابر و لاینفک همه اعضای خانواده بشری را به عنوان بنیان آزادی، عدالت و صلح در جهان به رسمیت می‌شناسد.

(ب) با شناسایی این که سازمان ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشر اعلام و موافقت نموده است که همگان بدون هر گونه تمایزی، از تمامی حقوق و آزادی‌های مندرج در اسناد مذکور، برخوردار می‌باشند.

(پ) با تأکید مجدد بر جهان شمولی، عدم انفکاک، وابستگی متقابل و ارتباط بین تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و نیاز افراد دارای معلولیت به تضمین بهره‌مندی کامل و بدون تبعیض آن‌ها

(ت) با یادآوری میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، کنوانسیون بین‌المللی حذف تمامی اشکال تبعیض نژادی، کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض نسبت به زنان، کنوانسیون منع شکنجه و سایر مجازات‌ها یا رفتارهای تحقیرآمیز غیرانسانی و ظالمانه، کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق تمامی کارگران مهاجر و اعضاء خانواده‌های آنان

ث) با اذعان به این که معلولیت مفهومی تحول پذیر است و این که معلولیت منتج از تعامل افراد دارای نقص و موانع محیطی است که مشارکت کامل و مؤثر آنان در حالت برابر با سایرین در جامعه را مانع می‌گردد.

ج) با اذعان به اهمیت اصول و خط مشی های مندرج در برنامه جهانی اقدام در مورد افراد معلول و در قواعد استاندارد در خصوص یکسان سازی فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت در تأثیر گذاری بر ارتقاء، تنظیم و ارزیابی سیاست‌ها، طرحها، برنامه‌ها و اقدامات در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور آن که فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت بیشتر یکسان گردد.

چ) با تأکید بر اهمیت جریان سازی موضوع معلولیت به عنوان جزء جدایی ناپذیر راهبردهای مرتبط با توسعه پایدار

ح) با اذعان به این که تبعیض علیه هر فرد بر مبنای معلولیت تخطی از منزلت و ارزش ذاتی هر فرد انسانی است.

خ) با اذعان بیشتر بر تنوع بین افراد دارای معلولیت

د) با اذعان به نیاز به ارتقاء و حمایت از حقوق بشر تمامی افراد دارای معلولیت از جمله آن‌هایی که نیازمند حمایت شدیدتری می‌باشند.

ذ) با نگرانی از این که علی‌رغم وجود این‌گونه اسناد و تعهدات، افراد دارای معلولیت کماکان با موانعی در مشارکت به عنوان عضو برابر جامعه و همچنین نقض حقوق بشری آنان در تمامی نقاط جهان مواجه می‌باشند.

ر) با اذعان بر اهمیت همکاری‌های بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی افراد دارای معلولیت در تمامی کشورها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه

ز) با اذعان به مشارکت‌های ارزشمند بالفعل و بالقوه افراد دارای معلولیت در مورد رفاه کلی و تنوع جوامعشان و این‌که ارتقاء بهره‌مندی کامل افراد دارای معلولیت در مورد حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و مشارکت کامل افراد دارای معلولیت منتج به گسترش حس تعلق و پیشرفت‌های مهم در توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی جامعه و فقرزدایی می‌گردد.

ژ) با اذعان به این‌که برای افراد دارای معلولیت، استقلال فردی و عدم وابستگی از جمله آزادی انتخاب، مهم می‌باشد.

س) با در نظر گرفتن این‌که افراد دارای معلولیت باید این فرصت را داشته باشند که فعالانه در روند تصمیم‌گیریها در مورد سیاست‌ها و برنامه‌ها از جمله مواردی که مستقیماً به آن‌ها مربوط می‌شود، دخالت نمایند.

ش) با ابراز نگرانی از وضعیت دشواری که افراد دارای معلولیت که با چند نوع یا اشکال تشدید یافته تبعیض به‌واسطه نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا دیگر عقاید، منشأ ملی، قومی، بومی یا اجتماعی، دارایی، تولد، سن یا سایر خصوصیات مواجه می‌گردند.

ص) با اذعان به این‌که زنان و دختران دارای معلولیت غالباً در معرض

خطر بیشتری هم در درون و هم در بیرون خانه می‌باشند و مورد خشونت، آسیب، یا سوء استفاده، غفلت، یا برخوردهای ناآگاهانه، سوء رفتار و یا استثمار واقع می‌گردند.

ض) با اذعان به این که کودکان دارای معلولیت باید از بهره‌مندی کامل از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با سایر کودکان برخوردار گردند، با یادآوری تعهدات دولت‌های عضو در مورد کنوانسیون حقوق کودک

ط) با تأکید بر گنجاندن دیدگاه‌های جنسیتی در تمامی تلاش‌ها در جهت ارتقاء بهره‌مندی کامل از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین توسط افراد دارای معلولیت

ظ) با تأکید بر این حقیقت که اکثر افراد دارای معلولیت در شرایط فقر زندگی می‌نمایند و در این ارتباط، تصدیق نیاز اساسی برای بررسی پیامد منفی فقر بر افراد دارای معلولیت

ع) با در نظر داشتن این که شرایط صلح و امنیت بر مبنای احترام کامل برای اهداف و اصول مندرج در منشور ملل متحد و رعایت اسناد حقوق بشری حاکم جهت حمایت کامل از افراد دارای معلولیت به‌ویژه در منازعات مسلحانه و اشغال بیگانگان ضروری می‌باشد.

غ) با اذعان به اهمیت دسترسی به محیط فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی و بهداشت و آموزش و اطلاعات و ارتباطات در جهت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت در بهره‌مندی کامل از تمامی حقوق بشر و

آزادی‌های بنیادین

ف) با وقوف به این که فرد نسبت به سایر افراد و جامعه ای که به آن تعلق دارد، دارای وظایفی می‌باشد و در جهت ارتقاء و رعایت حقوق به رسمیت شناخته شده در منشور حقوق بشر مسؤول است تلاش نماید.

ق) با اعتقاد به این که خانواده واحد بنیادین و طبیعی در جامعه می‌باشد و محق است که از حمایت جامعه و دولت برخوردار باشد و این که به منظور آن که خانواده‌ها در جهت مشارکت برای بهره‌مندی کامل و یکسان از حقوق افراد دارای معلولیت توانمند گردند، باید افراد دارای معلولیت و اعضای خانواده آن‌ها از حمایت‌ها و مساعدت‌های لازم برخوردار گردند.

ک) با اعتقاد به این که کنوانسیون بین‌المللی، کامل و جامع در جهت ارتقاء و حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، سهم عمده‌ای در جبران کمبودهای شگرف اجتماعی افراد دارای معلولیت و ارتقاء مشارکت آن‌ها در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مدنی با فرصت‌های برابر در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته ایفاء می‌نماید؛ به شرح زیر توافق نموده‌اند:

ماده ۱- هدف

هدف این کنوانسیون، ارتقاء، حمایت و تضمین بهره‌مندی برابر و کامل افراد دارای معلولیت از کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و ارتقاء احترام نسبت به منزلت ذاتی آن‌ها می‌باشد.

افراد دارای معلولیت شامل کسانی می‌شوند که دارای نواقص طولیل‌المدت فیزیکی، ذهنی، فکری یا حسی می‌باشند که در تعامل با موانع گوناگون امکان دارد مشارکت کامل و مؤثر آنان در شرایط برابر با دیگران در جامعه متوقف گردد.

ماده ۲- تعاریف

از نظر این کنوانسیون: «ارتباطات» شامل زبان، نمایش متن، خط بریل، ارتباطات حسی، چاپ درشت، روش‌های چند رسانه‌ای قابل دسترس و همچنین روش‌ها و اشکال ارتباطاتی کتبی، شفاهی، زبان ساده، انسان‌خوان و روش‌های تقویت‌کننده و جایگزین، از جمله فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل دسترس می‌گردد.

«زبان» شامل زبان‌های گفتاری و ایما و اشاره و سایر اشکال زبان‌های غیرکلامی می‌گردد.

«تبعیض بر مبنای معلولیت» به معنای هرگونه تمایز، استثناء یا محدودیت بر مبنای معلولیت است که هدف یا تأثیر آن ناتوانی و یا نفی شناسایی، بهره‌مندی یا اعمال کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با دیگران در زمینه‌های مدنی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی یا هرزمینه دیگری می‌باشد. این اصطلاح در برگزیده تمامی اشکال تبعیض از جمله نفی همسان‌سازی متعارف نیز می‌گردد. «همسان‌سازی متعارف» به معنای اصلاحات و تغییرات مقتضی و

ضروری است که فشار بی مورد و نامتناسبی را در جایی که در مورد خاصی نیاز می‌باشد، تحمیل ننماید تا بهره‌مندی یا اعمال کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین توسط افراد دارای معلولیت در شرایط برابر با سایرین را تضمین نماید.

«طراحی جهانی» به معنای طراحی تولیدات، محیط‌ها، برنامه‌ها و خدماتی است که تا سرحد امکان، جهت تمامی افراد، بدون نیاز به تطبیق یا طراحی ویژه قابل استفاده باشد. «طراحی جهانی» نباید مانعی را برای وسایل امدادی برای گروه‌های خاصی از افراد دارای معلولیت، در صورت نیاز به آن‌ها، ایجاد نماید.

ماده ۳- اصول کلی

اصول این کنوانسیون عبارت است از:

الف) احترام به منزلت ذاتی، خود مختاری فردی از جمله آزادی انتخاب و استقلال افراد

ب) عدم تبعیض

پ) مشارکت کامل و مؤثر و ورود در جامعه

ت) احترام به تفاوت‌ها و پذیرش افراد دارای معلولیت به عنوان بخشی

از تنوع انسانی و بشریت

ث) برابری فرصت‌ها

ج) دسترسی

چ) برابری بین زن و مرد
ح) احترام به ظرفیت‌های قابل تحول کودکان دارای معلولیت و احترام
به حقوق کودکان دارای معلولیت در جهت حفظ هویت خویش

ماده ۴- تعهدات کلی

۱- دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تحقق کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین برای تمامی افراد دارای معلولیت را بدون هر گونه تبعیض بر مبنای معلولیت تضمین و ارتقاء دهند. بدین منظور، دولت‌های عضو متعهد می‌گردند:

الف) تمامی تدابیر قانونی، اداری و سایر تدابیر را در جهت اجرای حقوق به رسمیت شناخته شده در این کنوانسیون اتخاذ نمایند.

ب) تمامی تدابیر مقتضی از جمله قانونگذاری، به منظور تغییر یا الغاء قوانین موجود، مقررات، آداب و رسوم و اعمالی که موجب ایجاد تبعیض علیه افراد دارای معلولیت می‌شود را اتخاذ نمایند.

پ) حمایت و ارتقاء حقوق بشری افراد دارای معلولیت را در تمامی سیاست‌ها و برنامه‌ها مد نظر قرار دهند.

ت) از اعمال هر گونه اقدام یا روشی که مغایر با این کنوانسیون می‌باشد، خودداری کنند و تضمین نمایند که مقامات و نهادهای دولتی مطابق این کنوانسیون عمل می‌کنند.

ث) تمامی تدابیر لازم جهت حذف تبعیض بر مبنای معلولیت توسط هر

فرد، سازمان یا تشکیلات شخصی را به کار گیرند.

ج) پژوهش و توسعه کالاها، خدمات، تجهیزات و تأسیسات منطبق با طراحی جهانی را به گونه‌ای که در ماده (۲) این کنوانسیون تعریف شده است، انجام دهند یا ارتقاء بخشند، به نوعی که نیازمند کمترین سازگاری و هزینه در تأمین نیازهای ویژه افراد دارای معلولیت باشد، دسترسی و بهره‌مندی از آن‌ها را ارتقاء بخشیده و طراحی جهانی را در توسعه استانداردها و دستورالعمل‌ها ارتقاء بخشند.

چ) پژوهش و توسعه را انجام داده یا ارتقاء بخشیده و دسترسی و استفاده از فناوری‌های جدید از جمله فناوری اطلاعات و ارتباطات، کمک‌های ترددی، وسایل و فناوری‌های امدادی جهت افراد دارای معلولیت با لحاظ اولویت به فناوری‌های با هزینه مناسب را ارتقاء بخشند.

ح) اطلاعات قابل دسترس در مورد کمک‌های ترددی، وسایل و فناوری‌های امدادی از جمله فناوری‌های نوین و نیز سایر اشکال امدادی، خدمات و امکانات حمایتی را جهت افراد دارای معلولیت، تأمین نمایند.

خ) آموزش کارکنان و متخصصانی که با افراد دارای معلولیت در زمینه حقوق به رسمیت شناخته شده در این کنوانسیون در تعامل می‌باشند را به منظور ارائه خدمات و کمک‌های تضمین شده توسط حقوق مذکور، ارتقاء بخشند.

۲- هر یک از دولت‌های عضو در مورد حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی متعهد می‌گردد در صورت لزوم تدابیری را با استفاده از حداکثر

منابع موجود در چهارچوب همکاری‌های بین‌المللی، با نیت نیل تدریجی به تحقق کامل حقوق مذکور بدون خدشه وارد کردن به تعهدات مندرج در این کنوانسیون که بلافاصله طبق حقوق بین‌الملل قابل اجراء می‌باشد اتخاذ نمایند.

۳- دولت‌های عضو در توسعه و اجرای سیاست‌ها و قوانین و سایر روندهای تصمیم‌گیری راجع به موضوعات مربوط به افراد دارای معلولیت به منظور اجرای این کنوانسیون، از نزدیک با افراد دارای معلولیت از جمله کودکان دارای معلولیت از طریق سازمان‌هایی که نمایندگی آن‌ها را به عهده دارند مشورت نموده و آن‌ها را به طور فعال به کار خواهند گرفت.

۴- هیچ چیز در این کنوانسیون بر مقرراتی که موجب تحقق مناسبتر حقوق افرادی که دارای معلولیت هستند و ممکن است در قانون دولت عضو یا حقوق بین‌الملل لازم‌الاجراء در آن کشور وجود داشته باشد، تأثیری نخواهد داشت. هیچ‌گونه محدودیت یا فسخی در مورد حقوق بشر و آزادی‌های بنیادینی که توسط دولت عضو به رسمیت شناخته شده یا در آن دولت وجود دارد نسبت به این کنوانسیون، به موجب قانون، کنوانسیون‌ها، مقررات یا رسوم به بهانه این‌که این کنوانسیون آن دسته از حقوق یا آزادی‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد یا آن‌ها را با درجه اهمیت کمتری به رسمیت می‌شناسد، اعمال نمی‌گردد.

۵- مفاد این کنوانسیون به تمامی مناطق دولت‌های فدرال بدون هیچ‌گونه محدودیت یا استثنایی گسترش می‌یابد.

ماده ۵- برابری و عدم تبعیض

۱- دولت‌های عضو تصدیق می‌نمایند که تمامی افراد در برابر قانون مساوی هستند و بدون هیچ‌گونه تبعیضی از حمایت برابر و منافع برابر قانونی برخوردار می‌باشند.

۲- دولت‌های عضو تمامی تبعیض‌ها بر مبنای معلولیت را ممنوع نموده و جهت افراد دارای معلولیت برابری و حمایت حقوقی مؤثر نسبت به تبعیض در تمامی زمینه‌ها را تضمین می‌نمایند.

۳- دولت‌های عضو به منظور ارتقاء برابری و رفع تبعیض، تمامی اقدامات مناسب را جهت تضمین تأمین همسان‌سازی متعارف اتخاذ خواهند نمود.

۴- تدابیر ویژه‌ای که برای تسریع یا دستیابی به برابری عملی افراد دارای معلولیت ضروری است، بر اساس این کنوانسیون تبعیض تلقی نمی‌گردد.

ماده ۶- زنان دارای معلولیت

۱- دولت‌های عضو اذعان می‌دارند که زنان و دختران دارای معلولیت دچار تبعیضات چندگانه می‌باشند و در این ارتباط تدابیری را جهت تضمین بهره‌مندی برابر و کامل آن‌ها در مورد تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین اتخاذ خواهند نمود.

۲- دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب را جهت تضمین توسعه کامل، پیشرفت و توانمندسازی زنان به منظور تضمین بهره‌مندی و اعمال

حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین مندرج در این کنوانسیون از سوی آن‌ها، خواهند نمود.

ماده ۷- کودکان دارای معلولیت

۱- دولت‌های عضو تمامی تدابیر لازم جهت تضمین این که کودکان دارای معلولیت از تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با سایر کودکان بهره‌مند می‌باشند را اتخاذ خواهند نمود.

۲- در تمامی اقدامات مربوط به کودکان دارای معلولیت، عالی‌ترین منافع کودک در اولویت نخست خواهد بود.

۳- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که کودکان دارای معلولیت از حق بیان آزادانه نظرات خود در تمامی امور تأثیرگذار بر آن‌ها برخوردار می‌باشند، نظرات آن‌ها بر اساس سن و بلوغ و بر مبنای برابر با سایر کودکان از سنجش مناسب برخوردار می‌گردد و در تحقق حقوق آن‌ها کمک‌های متناسب با سن و ناتوانی ارائه می‌گردد.

ماده ۸ - آگاه‌سازی

۱- دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تدابیر فوری، مؤثر و مناسب را در موارد زیر اتخاذ نمایند:

الف) افزایش آگاهی در تمامی جامعه از جمله در سطح خانواده در مورد افراد دارای معلولیت و ترویج احترام و منزلت افراد دارای معلولیت

ب) مبارزه با اقدامات کلیشه‌ای، جانبدارانه و مضر مرتبط با افراد دارای معلولیت از جمله آن دسته از موارد بر مبنای جنسیت و سن در تمامی حوزه‌های زندگی

پ) ارتقاء آگاهی در مورد ظرفیت‌ها و مشارکت افراد دارای معلولیت
۲- تدابیر نیل به این هدف عبارت است از:

الف) آغاز و حفظ جریان آگاه‌سازی عمومی مؤثر، طراحی شده جهت: تقویت پذیرش حقوق افراد دارای معلولیت

۱- ارتقاء ادراک مثبت و آگاهی‌های اجتماعی بیشتر نسبت به افراد دارای معلولیت

۲- ارتقاء شناسایی مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانایی‌های افراد دارای معلولیت و مشارکت آن‌ها در محیط کار و بازار کار

ب) ترویج نگرش احترام به حقوق افراد دارای معلولیت در تمامی سطوح نظام آموزشی از جمله تمامی کودکان از سنین اولیه

پ) ترغیب تمامی ارکان رسانه ای جهت به تصویر کشاندن افراد دارای معلولیت به روشی که سازگار با اهداف این کنوانسیون باشد.

ت) ارتقاء برنامه‌های آموزشی آگاه‌سازی مرتبط با افراد دارای معلولیت و حقوق افراد دارای معلولیت

ماده ۹- دسترسی

۱- دولت‌های عضو برای توانا سازی افراد دارای معلولیت جهت مستقل

زندگی نمودن و مشارکت کامل در تمامی جنبه‌های زندگی، تدابیر مناسبی را جهت تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین به محیط فیزیکی، ترابری، اطلاعات و ارتباطات از جمله نظام و فناوری اطلاعات و ارتباطات و سایر تسهیلات و خدمات ارائه یا فراهم گردیده جهت عموم در مناطق شهری و روستایی اتخاذ خواهند نمود. تدابیر مذکور که در برگیرنده تشخیص و حذف موانع و محذورات در دسترسی می‌باشد از جمله در موارد زیر اعمال خواهد شد:

الف) ساختمان‌ها، جاده‌ها، ترابری و سایر تأسیسات بیرونی و درونی از جمله مدارس، خانه‌ها، تأسیسات پزشکی و محیط‌های کار
ب) اطلاعات، ارتباطات و سایر خدمات از جمله خدمات الکترونیکی و خدمات اورژانس

۲- دولت‌های عضو همچنین در موارد زیر تدابیر مناسبی را اتخاذ خواهند نمود:

الف) توسعه، اعلام و نظارت بر اجرای حداقل معیارها و خط مشی‌های مربوط به دسترسی به تسهیلات و خدمات آزاد یا ارائه شده جهت عموم؛
ب) تضمین این که مؤسسات خصوصی ارائه‌کننده تسهیلات و خدمات آزاد جهت عموم، تمامی جنبه‌های دسترسی افراد دارای معلولیت را مد نظر قرار می‌دهند.

پ) تأمین آموزش جهت مرتبطین با موضوع دسترسی افراد دارای معلولیت

ت) تهیه علائمی به خط بریل و سایر اشکال به سهولت قابل فهم و خواندن در ساختمان‌ها و سایر تأسیسات آزاد برای عموم

ث) تأمین انواع کمک‌ها و میانجی‌گریهای حضوری از جمله راهنما، قرائت‌گر و مترجمین حرفه‌ای زبان‌های ایما و اشاره جهت تسهیل در دسترسی به ساختمان‌ها و سایر تأسیسات آزاد جهت عموم

ج) ترغیب سایر اشکال مناسب یاری و حمایت از افراد دارای معلولیت، جهت تضمین دسترسی آن‌ها به اطلاعات

چ) ترغیب دسترسی افراد دارای معلولیت به نظام و فناوری جدید اطلاعات و ارتباطات از جمله اینترنت

ح) ترغیب طراحی، توسعه، تولید و توزیع نظام‌ها و فناوریهای اطلاعات و ارتباطات قابل دسترس در مراحل اولیه به گونه‌ای که این نظام‌ها و فناوریها با کمترین هزینه قابل دسترس گردد.

ماده ۱۰- حق حیات

دولت‌های عضو مجدداً تأکید می‌نمایند که هر انسانی از حق ذاتی حیات برخوردار است و تمامی تدابیر لازم را برای تضمین بهره‌مندی مؤثر توسط افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین، اتخاذ خواهند نمود.

ماده ۱۱- وضعیت‌های مخاطره آمیز و فوریت‌های انسانی دولت‌های

عضو طبق تعهدات خود به موجب حقوق بین الملل از جمله حقوق بشر دوستانه بین المللی و حقوق بشر بین المللی، تمامی تدابیر لازم را جهت تضمین حمایت و ایمنی افراد دارای معلولیت در شرایط مخاطره آمیز از جمله وضعیت مناقشه مسلحانه، فوریت های انسانی و وقوع بلایای طبیعی اتخاذ خواهند نمود.

ماده ۱۲- شناسایی برابر در پیشگاه قانون

۱- دولت های عضو مجدداً تأکید می نمایند که افراد دارای معلولیت از حق شناسایی در هر کجا، به عنوان افراد در پیشگاه قانون، برخوردار می باشند.

۲- دولت های عضو تصدیق خواهند نمود که افراد دارای معلولیت از صلاحیت اقامه دعوی بر مبنای برابر با سایرین در تمامی جنبه های زندگی برخوردار می باشند.

۳- دولت های عضو تدابیر مناسب را جهت دسترسی افراد دارای معلولیت به حمایت هایی که ممکن است آن ها در اعمال صلاحیت خود در اقامه دعوی بدان نیاز داشته باشند، اتخاذ خواهند نمود.

۴- دولت های عضو تضمین خواهند نمود تمامی تدابیری که مرتبط با اعمال صلاحیت اقامه دعوی می باشد، برای پادمان های مناسب و مؤثر طبق حقوق بشر بین المللی جهت جلوگیری از سوء استفاده پیش بینی می گردد. چنین پادمان هایی تضمین خواهند نمود که تدابیر مرتبط با اعمال صلاحیت اقامه دعوی، حقوق، اراده و رجحان فرد را

محترم شمرده، عاری از تضاد منافع و تأثیرات بی‌مورد بوده، منطبق و متناسب با شرایط فرد، در کوتاه‌ترین زمان ممکن به اجراء در آورده می‌شود و منوط به بازنگری منظم توسط رکن قضائی یا مرجع بی‌طرف، مستقل و ذی صلاح می‌باشد. این پادمان‌ها با مراتبی که این‌گونه تدابیر، منافع و حقوق افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد، متناسب خواهد بود.

۵- با رعایت مفاد این ماده، دولت‌های عضو، تمامی تدابیر مؤثر و مناسب را جهت تضمین حقوق برابر افراد دارای معلولیت برای تملک یا میراث بردن دارایی، کنترل امور مالی خود و دسترسی برابر به وام‌های بانکی، رهن‌ها و سایر اشکال اعتبارات مالی اتخاذ و تضمین خواهند نمود که افراد دارای معلولیت به‌طور خودسرانه از دارایی خویش محروم نمی‌گردند.

ماده ۱۳- حق دادخواهی

۱- دولت‌های عضو حق دادخواهی مؤثر افراد دارای معلولیت را بر مبنای برابر با سایرین از جمله از طریق پیش‌بینی انطباق‌شکلی و مناسب با سن، به‌منظور تسهیل نقش مؤثر آنان به عنوان مشارکت‌کنندگان مستقیم و غیرمستقیم از جمله به‌عنوان شهود در کلیه جریان‌های دادرسی حقوقی از جمله در بازجویی و سایر مراحل اولیه رسیدگی تضمین خواهند نمود.

۲- دولت‌های عضو به‌منظور یاری در تضمین دسترسی مؤثر به عدالت برای افراد دارای معلولیت، آموزش مناسب برای افرادی که در حوزه

اجرای عدالت کار می‌کنند از جمله پلیس و کارکنان زندان‌ها را ارتقاء خواهند بخشید.

ماده ۱۴- آزادی و امنیت فردی

۱- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین:

الف) از حق آزادی و امنیت فردی برخوردار هستند.

ب) به طور خود سرانه یا غیرقانونی از آزادی خود محروم نمی‌گردند و این که هرگونه محرومیت از آزادی طبق قانون می‌باشد و این که وجود معلولیت به هیچ وجه محرومیت از آزادی را توجیه نمی‌نماید.

۲- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود در صورتی که افراد دارای معلولیت از آزادی در طی هر روندی محروم گردیده باشند، آن‌ها بر مبنای برابر با سایرین از ضمانت‌های منطبق بر حقوق بشر بین‌المللی برخوردار می‌باشند و با آن‌ها در راستای اهداف و اصول این کنوانسیون از جمله در مورد تأمین همسان‌سازی متعارف رفتار می‌گردد.

ماده ۱۵- آزادی از شکنجه یا مجازات یا رفتار ظالمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز

۱- احدی مستوجب شکنجه یا مجازات یا رفتار ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز نمی‌باشد. به‌ویژه احدی بدون رضایت آزادانه تحت آزمایشات

علمی یا پزشکی قرار نمی‌گیرد.

۲- دولت‌های عضو تمامی تدابیر قانونی، اداری و قضائی و دیگر تدابیر مؤثر را در مورد افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین اتخاذ خواهند نمود تا از قرار گرفتن آنان در معرض شکنجه یا رفتار تحقیرآمیز یا غیرانسانی یا ظالمانه یا مجازات جلوگیری به عمل آید.

ماده ۱۶- آزادی از استثمار، خشونت و سوء استفاده

۱- دولت‌های عضو، تمامی تدابیر قانونی، اداری، اجتماعی و آموزشی یا سایر تدابیر مناسب را جهت حمایت از افراد دارای معلولیت در درون و بیرون از خانه در برابر تمامی اشکال استثمار، خشونت و سوء استفاده از جمله در مورد جنبه‌های مبتنی بر جنسیت اتخاذ خواهند نمود.

۲- دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب را جهت جلوگیری از تمامی اشکال استثمار، خشونت و سوء استفاده از طریق تضمین مواردی از جمله اشکال مناسب کمک‌های حساس جنسیتی و سنی و حمایت از افراد دارای معلولیت و خانواده‌ها و مراقبین آن‌ها از جمله از طریق ارائه اطلاعات و آموزش در مورد چگونگی پرهیز، شناسایی و گزارش در مورد نمونه‌هایی از استثمار، خشونت و سوء استفاده نیز اتخاذ خواهند نمود. دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که خدمات حمایتی نسبت به سن، جنسیت و معلولیت از حساسیت برخوردارند.

۳- دولت‌های عضو به منظور جلوگیری از وقوع تمامی اشکال استثمار، خشونت و سوء استفاده تضمین خواهند نمود که تمامی تسهیلات و برنامه‌های طراحی شده برای خدمت به افراد دارای معلولیت به طور مؤثر توسط مقامات مستقل نظارت می‌گردد.

۴- دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب از جمله ارائه خدمات حمایتی را جهت ارتقاء فیزیکی، شناختی، بهبود روانی، توانبخشی و پیوستن مجدد اجتماعی در مورد افراد دارای معلولیت که به نوعی قربانی استثمار، خشونت یا سوء استفاده گردیده‌اند، اتخاذ خواهند نمود. بهبود و توانبخشی مزبور در محیطی به وقوع خواهد پیوست که بهداشت، رفاه، عزت نفس، شأن و استقلال فرد را پرورش می‌دهد و نیازهای خاص جنسیتی و سنی را در نظر می‌گیرد.

۵- دولت‌های عضو، قوانین و سیاست‌های مؤثر شامل قوانین و سیاست‌های متمرکز بر زنان و کودکان را به منظور تضمین این که مواردی از استثمار، خشونت سوء استفاده نسبت به افراد دارای معلولیت شناسایی، رسیدگی شده و در موقع مقتضی مورد پیگرد قرار گیرد، اتخاذ خواهند نمود.

ماده ۱۷- حمایت از شأن فرد

هر فرد دارای معلولیت از حق احترام به شأن جسمانی و روحی خود بر مبنای برابر با سایرین برخوردار می‌باشد.

ماده ۱۸- آزادی تردد و تابعیت

۱- دولت‌های عضو حقوق افراد دارای معلولیت در مورد آزادی تردد، آزادی انتخاب محل اقامت و تابعیت بر مبنای برابر با سایرین را به رسمیت خواهند شناخت از جمله تضمین این که افراد دارای معلولیت: **الف)** دارای حق أخذ و تغییر تابعیت می‌باشند و این که از تابعیت خود بطور خود سرانه یا به دلیل معلولیت محروم نمی‌گردند.

ب) به دلیل معلولیت از توانایی أخذ، تملک و استفاده از اسناد تابعیت خویش یا سایر اسناد هویت یا به کارگیری روندهای مرتبط نظیر روند مهاجرت که ممکن است نیازمند تسهیل در اعمال حق آزادی تردد باشد محروم نمی‌گردند.

پ) آزاد می‌باشند تا هر کشوری از جمله کشور خود را ترک نمایند.

ت) به طور خودسرانه یا به دلیل معلولیت از حق ورود به کشور خود محروم نمی‌گردند.

۲- کودکان دارای معلولیت بلافاصله پس از ولادت ثبت خواهند گردید و از زمان ولادت دارای حق برخورداری از نام، حق أخذ تابعیت و تا آنجایی که ممکن است از حق شناخت و مراقبت توسط والدین برخوردار خواهند گردید.

ماده ۱۹- زندگی مستقل و حضور در جامعه

دولت‌های عضو این کنوانسیون حقوق برابر را جهت تمامی افراد دارای

معلولیت در مورد زندگی در جامعه با شرایط برابر نسبت به سایرین به رسمیت خواهند شناخت و تدابیر مناسب و مؤثر را جهت تسهیل در بهره‌مندی کامل افراد دارای معلولیت از این حق و حضور و مشارکت کامل آن‌ها در جامعه از جمله تضمین موارد زیر اتخاذ خواهند کرد:

الف) افراد دارای معلولیت دارای این فرصت می‌باشند که مکان اقامت خود و محل و افرادی که می‌خواهند با آن‌ها زندگی نمایند را بر مبنای برابر با سایرین برگزینند و مجبور به زندگی در شرایط زیستی ویژه‌ای نیستند.

ب) افراد دارای معلولیت دارای دسترسی به خدمات حمایتی خانگی، مسکونی، و سایر خدمات حمایتی اجتماعی از جمله مساعدت‌های شخصی ضروری برای حمایت از زندگی و حضور در جامعه و پرهیز از انزوا یا جدایی از اجتماع می‌باشند.

پ) خدمات و تسهیلات اجتماعی برای عموم، جهت افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر مهیا و پاسخگوی نیازهای آن‌ها می‌باشد.

ماده ۲۰ - تحرک شخصی

دولت‌های عضو، جهت تضمین تحرک شخصی افراد دارای معلولیت با بالاترین استقلال ممکن، تدابیر مؤثری را از جمله در موارد زیر اتخاذ خواهند نمود:

الف) تسهیل تحرک شخصی افراد دارای معلولیت به شیوه و در زمان

مورد نظر آن‌ها و با هزینه متناسب

ب) تسهیل دسترسی افراد دارای معلولیت به کمک‌ها، وسایل، فناوری‌های کمکی و انواع مساعدت‌های حضوری و واسطه‌ای حرکتی کیفی از جمله فراهم بودن آنان با هزینه متناسب

پ) ارائه آموزش در مورد مهارت‌های حرکتی به افراد دارای معلولیت و به کارکنان متخصصی که با افراد دارای معلولیت کار می‌نمایند.

ت) ترغیب نهادهایی که کمک‌ها، وسایل و فناوری‌های حرکتی کیفی را تولید می‌نمایند در جهت مد نظر قرار دادن تمامی جنبه‌های حرکتی افراد دارای معلولیت

ماده ۲۱- آزادی بیان و عقیده و دسترسی به اطلاعات

دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب را اتخاذ خواهند نمود تا تضمین نمایند افراد دارای معلولیت می‌توانند حق آزادی بیان و عقیده، از جمله آزادی جست‌وجو، دریافت و سهمیم شدن در اطلاعات و عقاید را بر مبنای برابر با سایرین و از طریق تمامی اشکال ارتباطاتی به انتخاب خود و به گونه‌ای که در ماده (۲) این کنوانسیون تعریف شده است، از جمله از راه‌های زیر اعمال نمایند:

الف) ارائه اطلاعات در نظر گرفته شده برای عموم مردم به افراد دارای معلولیت در اشکال و فناوری‌های قابل دسترس و متناسب با انواع معلولیت، به موقع و بدون هزینه اضافی

ب) پذیرش و تسهیل استفاده از زبان اشاره، بریل، روش‌های ارتباطاتی تقویت شده و جایگزین و سایر شیوه‌ها، روش‌ها و اشکال ارتباطی قابل دسترس افراد دارای معلولیت به انتخاب خودشان در تعاملات رسمی

پ) ملزم ساختن نهادهای خصوصی که ارائه‌کننده خدمات به عموم مردم از جمله از طریق اینترنت می‌باشند جهت ارائه اطلاعات و خدمات در اشکال مفید و قابل دسترس برای افراد دارای معلولیت

ت) ترغیب رسانه‌های همگانی از جمله ارائه‌کنندگان اطلاعات از طریق اینترنت جهت قابل دسترس نمودن خدمات خود برای افراد دارای معلولیت

ث) شناسایی و ترویج استفاده از زبان‌های اشاره

ماده ۲۲- احترام به حریم خصوصی

۱- هیچ فرد دارای معلولیتی صرف‌نظر از مکان اقامت یا زندگی، مشمول دخالت‌های خودسرانه یا غیر قانونی در امور شخصی خود، خانواده، خانه، مکاتبات یا سایر اشکال ارتباطاتی یا حمله غیرقانونی به شخصیت و اعتبارش نمی‌گردد. افراد دارای معلولیت از حق حمایت قانونی در مقابل چنین مداخلات یا حملاتی برخوردار می‌باشند.

۲- دولت‌های عضو، حریم اطلاعات شخصی، بهداشتی و توانبخشی افراد دارای معلولیت را بر مبنای برابر با سایرین مورد حمایت قرار خواهند داد.

ماده ۲۳- احترام به خانه و خانواده

۱- دولت‌های عضو، برای رفع تبعیض نسبت به افراد دارای معلولیت در تمامی موارد مرتبط با ازدواج، خانواده، وظایف والدین و روابط مربوط بر مبنای برابر با سایرین تدابیر مؤثر و مناسبی را اتخاذ خواهند کرد تا تضمین نمایند که:

(الف) حقوق تمامی افراد دارای معلولیت که به سن ازدواج رسیده‌اند، جهت ازدواج و تشکیل خانواده بر مبنای رضایت کامل و آزادانه همسران مورد نظر به رسمیت شاخته می‌شود.

(ب) حقوق افراد دارای معلولیت جهت اتخاذ تصمیم به‌طور آزادانه و مسؤولانه در مورد تعداد و فاصله بین کودکان آن‌ها و برخورداری از دسترسی به اطلاعات متناسب با سن، آموزش تشکیل خانواده و باروری به رسمیت شناخته می‌شود و روش‌های ضروری به‌منظور قادر ساختن آن‌ها جهت اعمال حقوق مذکور تأمین می‌گردد.

(پ) افراد دارای معلولیت، از جمله کودکان، باروری خود را بر مبنای برابر با سایرین حفظ می‌نمایند.

۲- دولت‌های عضو حقوق و مسؤولیت‌های افراد دارای معلولیت را با در نظر گرفتن قیومیت، سرپرستی، مسؤولیت، فرزندخواندگی یا سایر نهادهای مشابه چنانچه این‌گونه مفاهیم در قوانین ملی وجود داشته باشد تضمین خواهند نمود. در تمامی موارد، عالی‌ترین منافع کودک حائز اولویت می‌باشد. دولت‌های عضو کمک‌های مناسبی را جهت

افراد دارای معلولیت در اجراء مسؤولیت‌های مرتبط با تربیت کودکان آن‌ها ارائه می‌نمایند.

۳- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که کودکان دارای معلولیت در ارتباط با زندگی خانوادگی از حقوق برابر برخوردارند. دولت‌های عضو با هدف تحقق حقوق مذکور و جلوگیری از اختفاء، ترک، غفلت و تفکیک کودکان دارای معلولیت، تعهد خواهند نمود تا اطلاعات، خدمات و حمایت‌های اولیه و جامع را به کودکان دارای معلولیت و خانواده آن‌ها ارائه نمایند.

۴- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که کودک از والدین خود برخلاف اراده آن‌ها جدا نگردد مگر زمانی که مقامات صالح به شرط بررسی تصمیمات دستگاه‌های اجرائی دولتی توسط دادگاه، تصمیم بگیرند که بر اساس تشریفات و قوانین حاکم چنین جدایی جهت عالی‌ترین منافع کودک ضروری می‌باشد. در هیچ موردی کودک از والدین خود بر مبنای معلولیت کودک یا یکی یا هر دوی والدین جدا نمی‌گردد.

۵- دولت‌های عضو چنانچه والدین بلافصل قادر نباشند از کودک دارای معلولیت مراقبت نمایند، تعهد خواهند نمود هر گونه تلاشی را جهت ارائه مراقبت‌های جایگزین در درون خانواده بزرگتر و در صورت ناکامی، در درون جامعه در شرایط خانوادگی به عمل آورند.

ماده ۲۴- آموزش

۱- دولت‌های عضو، حق آموزش را برای افراد دارای معلولیت به رسمیت می‌شناسند. دولت‌های عضو از نظر تحقق این حق، بدون تبعیض و بر مبنای فرصت برابر، نظام آموزشی فراگیری را در تمامی سطوح و به صورت آموزش مادام‌العمر در موارد زیر تضمین خواهند نمود:

(الف) توسعه کامل توانایی‌های انسانی و حس منزلت و خود ارزشی و تحکیم احترام به حقوق بشر، آزادی‌های بنیادین و تنوع انسانی
 (ب) توسعه شخصیت، استعداد و خلاقیت توأم با توانایی‌های جسمی و ذهنی افراد دارای معلولیت تا نهایت توانمندی‌های آن‌ها
 (پ) توانمند ساختن افراد دارای معلولیت جهت مشارکت مؤثر آنان در جامعه آزاد

۲- در تحقق این حق، دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که:

(الف) افراد دارای معلولیت از نظام آموزش همگانی بر مبنای معلولیت مستثنی نمی‌گردند، و این که کودکان دارای معلولیت نیز از آموزش اجباری و رایگان ابتدایی یا متوسطه بر مبنای معلولیت مستثنی نمی‌گردند.

(ب) افراد دارای معلولیت می‌توانند به آموزش ابتدایی و متوسطه رایگان با کیفیت و فراگیر بر مبنای برابر با سایرین در جوامعی که در آن زندگی می‌نمایند، دسترسی داشته باشند.

(پ) همسان‌سازی متعارف در مورد نیازهای فردی ارائه می‌گردد.

ت) افراد دارای معلولیت حمایت لازم در حوزه نظام آموزش همگانی را به منظور تسهیل در آموزش مؤثر آن‌ها دریافت می‌نمایند.

ث) تدابیر حمایتی فردی مؤثر در محیط‌هایی ارائه می‌گردد که حداکثر توسعه اجتماعی و دانشگاهی متناسب با اهداف حضور کامل را سبب گردد.

۳- دولت‌های عضو، افراد دارای معلولیت را قادر خواهند ساخت که مهارت‌های توسعه اجتماعی و زندگی جهت تسهیل در مشارکت کامل و برابر آن‌ها در امر آموزش را به عنوان اعضای جامعه فراگیرند. بدین منظور دولت‌های عضو تدابیر مناسبی را از جمله در موارد زیر اتخاذ خواهند نمود:

الف) تسهیل آموزش خط بریل و خط‌های جایگزین، شیوه‌های تقویتی و جایگزین، روش‌ها و قالب‌های ارتباطاتی و مهارت‌های ترددی و جهت‌یابی، و تسهیل حمایت و راهنمایی همسان

ب) تسهیل در یادگیری زبان ایما و اشاره و ارتقاء هویت زبانی جامعه ناشنویان

پ) تضمین ارائه آموزش به افراد و به‌ویژه کودکانی که نابینا، ناشنوانا یا نابینا- ناشنوا هستند به مناسبترین زبان‌ها، شیوه‌ها و روش‌های ارتباطاتی برای افراد و در محیط‌هایی که توسعه اجتماعی و دانشگاهی را به بالاترین میزان افزایش می‌دهد.

۴- دولت‌های عضو به منظور کمک به تضمین تحقق این حق، تدابیر

مناسبی را به منظور استخدام معلمین، از جمله معلمین دارای معلولیت که از شایستگی در زبان ایما و اشاره و یا خط بریل برخوردارند و آموزش افراد حرفه‌ای و کارکنانی که در تمامی سطوح آموزشی کار می‌کنند اتخاذ خواهند نمود. چنین آموزش‌هایی مشتمل بر آگاهی از معلولیت و استفاده از شیوه‌های جایگزین و تقویتی و روش‌ها و قالبهای ارتباطاتی، فنون آموزشی و مواد مورد نیاز جهت حمایت از افراد دارای معلولیت خواهد بود.

۵- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که افراد دارای معلولیت قادر هستند به آموزش‌های عالی عمومی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، آموزش ویژه بزرگسالان و آموزش‌های مادام‌العمر بدون تبعیض و بر مبنای برابر با سایرین دسترسی پیدا نمایند. بدین منظور، دولت‌های عضو، تأمین همسان‌سازی متعارف برای افراد دارای معلولیت را تضمین خواهند نمود.

ماده ۲۵- بهداشت

دولت‌های عضو، برای افراد دارای معلولیت، حق برخورداری از بالاترین معیارهای نایل شدنی بهداشتی را بدون تبعیض بر مبنای معلولیت، به رسمیت می‌شناسند. دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب را برای تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت به خدمات بهداشتی که دارای حساسیت‌های جنسیتی می‌باشند، از جمله توانبخشی مرتبط

با بهداشت را اتخاذ خواهند نمود. به ویژه دولت‌های عضو موارد زیر را انجام خواهند داد:

الف) برای افراد دارای معلولیت همان حد، کیفیت و معیارهای رایگان یا قابل پرداخت در مورد مراقبت‌ها و برنامه‌های بهداشتی را همان گونه که برای سایرین ارائه می‌گردد از جمله در زمینه بهداشت جنسی و باروری و برنامه‌های بهداشت عمومی مبتنی بر جمعیت، فراهم خواهند نمود.

ب) خدمات بهداشتی مورد نیاز برای افراد دارای معلولیت به ویژه به واسطه معلولیت آن‌ها از جمله شناسایی و مداخله زودهنگام در صورت اقتضاء و خدمات طراحی‌گردیده برای به حداقل رساندن و جلوگیری از ناتوانایی‌های بیشتر از جمله در میان کودکان و افراد سالخورده را فراهم خواهند نمود.

پ) این‌گونه خدمات بهداشتی را در صورت امکان در نزدیکترین محل به جوامع آن‌ها از جمله در مناطق روستایی فراهم خواهند نمود.

ت) متخصصان بهداشت حرفه‌ای را ملزم به ارائه مراقبت با همان کیفیت برای سایرین به افراد دارای معلولیت از طریق آموزش و ترویج معیارهای اخلاقی برای مراقبت‌های بهداشتی فردی و عمومی از جمله بر مبنای رضایت آگاهانه و آزادانه نظیر ارتقاء آگاهی حقوق بشری، منزلت، استقلال و احتیاجات افراد دارای معلولیت خواهند کرد.

ث) تبعیض علیه افراد دارای معلولیت در تأمین بیمه درمانی و بیمه عمر را در صورتی که این‌گونه بیمه‌ها در قانون ملی مجاز شناخته شده باشد

ممنوع خواهند نمود تا آنکه به روشی عادلانه و منطقی ارائه گردند.
 ج) از اعمال تبعیض آمیز مراقبت‌های بهداشتی یا خدمات بهداشتی یا غذا و مایعات بر مبنای معلولیت جلوگیری خواهند نمود.

ماده ۲۶- توانبخشی و بازپروری

۱- دولت‌های عضو جهت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت، تدابیر مناسب و مؤثری را از جمله از طریق حمایت از هم‌تایان خود به‌منظور کسب و حفظ حداکثر استقلال، تمامی توانایی حرفه‌ای، جسمی، ذهنی و اجتماعی و حضور و مشارکت کامل در تمامی جنبه‌های زندگی اتخاذ خواهند کرد. بدین منظور، دولت‌های عضو برنامه‌ها و خدمات جامع توانبخشی و توانایی را به‌ویژه درحوزه بهداشت، استخدام، آموزش و خدمات اجتماعی سامان داده، تحکیم نموده و تداوم می‌بخشند، به گونه‌ای که این‌گونه برنامه‌ها و خدمات:

الف) تا سرحد امکان از مراحل اولیه و بر مبنای ارزیابی چند زمینه‌ای نیازها و توانایی‌های فردی آغاز گردد.

ب) مشارکت و حضور در اجتماع را حمایت نموده و تمامی جنبه‌های جامعه داوطلبانه بوده و در دسترس افراد دارای معلولیت قرار گیرد و تا سرحد امکان به اجتماعات آنان از جمله در مناطق روستایی نزدیک باشند.

۲- دولت‌های عضو، توسعه آموزش اولیه و مستمر افراد حرفه‌ای و

کارکنانی که با خدمات توانایی و توانبخشی کار می‌کنند را ارتقاء خواهند بخشید.

۳- دولت‌های عضو، دسترسی، دانش و استفاده از وسایل و فناوری‌های امدادی طراحی گردیده برای افراد دارای معلولیت را همان‌گونه که به توانبخشی و بازپروری مرتبط می‌گردند، ارتقاء خواهند بخشید.

ماده ۲۷- کار و استخدام

۱- دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت را جهت کار کردن بر مبنای برابر با سایرین به رسمیت خواهند شناخت و این امر شامل حق برخورداری از فرصت امرار معاش از طریق کار آزادانه انتخاب شده و پذیرفته شده در بازار کار و محیط کاری می‌گردد که برای افراد دارای معلولیت باز، فراگیر و قابل دسترس باشد. دولت‌های عضو از تحقق حق کار از جمله برای آن دسته از افرادی که طی دوران اشتغال دچار معلولیت می‌گردند از طریق اتخاذ اقدامات مناسب از جمله قانون‌گذاری برای موارد زیر صیانت نموده و آن را ارتقاء خواهند بخشید:

الف) ممنوعیت تبعیض بر مبنای معلولیت با توجه به تمامی موارد مرتبط با تمامی اشکال استخدام، از جمله شرایط جذب، استخدام و اشتغال، تداوم اشتغال، پیشبرد حرفه‌ای و شرایط کاری بهداشتی و ایمنی

ب) حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین برای برخورداری از شرایط کاری مناسب و عادلانه از جمله فرصت‌های برابر و

- دستمزد برابر برای کارهای دارای ارزش، شرایط کاری بهداشتی و ایمنی برابر از جمله محافظت از آزار و اذیت و فریادرسی از آلام
- پ) تضمین توانایی افراد دارای معلولیت برای اعمال حقوق اتحادیه تجاری و کارگری خود بر مبنای برابر با سایرین
- ت) توانمند ساختن افراد دارای معلولیت برای دسترسی مؤثر به برنامه‌های عمومی آشنایی فنی و حرفه‌ای، خدمات کاریابی و آموزش‌های حرفه‌ای و مستمر
- ث) ترغیب فرصت‌های شغلی و پیشرفت‌های حرفه‌ای افراد دارای معلولیت در بازار کار و همچنین یاری دریافتن، کسب، حفظ و بازگشت به اشتغال
- ج) ترغیب فرصت‌های مربوط به خود اشتغالی، کارآفرینی، توسعه تعاونی‌ها و شروع خود پیشه‌گی
- چ) استخدام افراد دارای معلولیت در بخش دولتی
- ح) ترغیب استخدام افراد دارای معلولیت در بخش خصوصی از طریق تدابیر و سیاست‌های مناسب که می‌تواند در برگیرنده برنامه‌های اقدام ترجیحی، تشویقی و سایر تدابیر گردد.
- خ) تضمین ارائه جا و مکان متعارف به افراد دارای معلولیت در محیط‌کاری
- د) ترغیب کسب تجربه در بازار کار آزاد توسط افراد دارای معلولیت
- ذ) ترغیب توانبخشی حرفه‌ای و تخصصی، ابقاء شغلی و برنامه‌های بازگشت به کار برای افراد دارای معلولیت

۲- دولت‌های عضو تضمین خواهند نمود که افراد دارای معلولیت به بردگی یا بندگی کشیده نمی‌شوند و بر مبنای برابر با سایرین در مقابل کار با اجبار و اکراه مورد حمایت واقع می‌گردند.

ماده ۲۸- معیار کافی برای زندگی و حمایت اجتماعی

۱- دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت در مورد معیار کافی برای زندگی آن‌ها و خانواده‌هایشان از جمله، غذا، پوشاک و مسکن مکفی، و تداوم بهبود شرایط زندگی را به رسمیت می‌شناسند و اقدامات مناسبی را جهت پاسداری و ارتقاء تحقق این حق، بدون تبعیض بر مبنای معلولیت، اتخاذ خواهند نمود.

۲- دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت را در مورد حمایت اجتماعی و بهره‌مندی از این حق بدون تبعیض بر مبنای معلولیت به رسمیت می‌شناسند، و اقدامات مناسبی را برای پاسداری و ارتقاء تحقق این حق از جمله اقداماتی در موارد زیر اتخاذ خواهند نمود:

الف) تضمین دسترسی برابر افراد دارای معلولیت به خدمات آبهای بهداشتی و دسترسی به خدمات و وسایل مناسب و قابل پرداخت و سایر کمک‌های مربوط به نیازهای مرتبط با معلولیت

ب) تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت به ویژه زنان و دختران دارای معلولیت و افراد سالخورده دارای معلولیت به برنامه‌های اجتماعی حمایتی و برنامه‌های فقرزدایی

پ) تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت و خانواد‌های آن‌ها که در شرایط تنگدستی به سرمایه‌های دولتی مربوط به هزینه‌های مرتبط با معلولیت، از جمله استراحت‌های مراقبتی، کمک‌های مالی، مشاوره و آموزش‌های کافی

ت) تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت به برنامه‌های عمومی اسکان

ث) تضمین دسترسی برابر افراد دارای معلولیت به برنامه‌ها و مزایای بازنشستگی

ماده ۲۹- مشارکت در زندگی سیاسی و عمومی

دولت‌های عضو برای افراد دارای معلولیت، حقوق سیاسی و فرصت بهره‌مندی از آن‌ها بر مبنای برابر با سایرین را تضمین خواهند نمود و متعهد خواهند شد که:

الف) تضمین نمایند افراد دارای معلولیت می‌توانند بطور مؤثر و کامل در زندگی سیاسی و عمومی بر مبنای برابر با سایرین، مستقیماً یا از طریق نمایندگانی که آزادانه برگزیده‌اند از جمله حق و فرصت افراد دارای معلولیت جهت رأی‌دادن و برگزیده شدن، مشارکت نمایند، از جمله از طریق:

۱- تضمین این که روند، تسهیلات و ابزار رأی‌گیری، مناسب، قابل دسترس و به سهولت قابل فهم و بهره‌گیری می‌باشند.

۲- حمایت از حق افراد دارای معلولیت جهت رأی‌دادن به طور مخفی

و بدون هراس در انتخابات و همه پرسی های عمومی، نامزد انتخابات شدن، تصدی مؤثر و ایفاء تمامی وظایف عمومی در تمامی سطوح دولتی و تسهیل استفاده از فناوری های جدید و کمکی در صورت اقتضاء

۳- تضمین بیان آزادانه اراده افراد دارای معلولیت به عنوان رأی دهنده و در این جهت و در جایی که ضروری باشد با درخواست آنان اجازه یاری در رأی گیری به فرد مورد انتخاب آن ها

ب) به طور فعال محیطی را که افراد دارای معلولیت می توانند بطور مؤثر و کامل، بدون تبعیض و بر مبنای برابر با سایرین، در چهارچوب امور عمومی مشارکت نمایند را ارتقاء بخشند و مشارکت آنان را در امور عمومی از جمله موارد زیر ترغیب نمایند:

۱- مشارکت در مجامع و سازمان های غیردولتی مرتبط با زندگی سیاسی و عمومی کشور و در فعالیت ها و اداره احزاب سیاسی

۲- شکل دهی و عضویت سازمان های ویژه افراد دارای معلولیت جهت معرفی افراد دارای معلولیت در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و بین المللی

ماده ۳۰- مشارکت در زندگی فرهنگی، تفریح، فراغت و ورزش

۱- دولت های عضو، حق افراد دارای معلولیت در جهت مشارکت در زندگی فرهنگی بر مبنای برابر با سایرین را به رسمیت می شناسند و تمامی تدابیر مناسب را اتخاذ خواهند نمود تا تضمین نمایند که افراد

دارای معلولیت:

الف) از دسترسی به اقلام فرهنگی به صورت قابل دسترس برخوردار می‌گردند.

ب) از دسترسی به برنامه‌های تلویزیونی، فیلم، تئاتر و سایر فعالیت‌های فرهنگی به صورت قابل دسترس برخوردار می‌گردند.

پ) از دسترسی به اماکن اجراء برنامه‌ها یا خدمات فرهنگی نظیر تئاتر، موزه، سینما، کتابخانه و خدمات گردشگری برخوردار می‌گردند و تا سرحد امکان از دسترسی به یادمان‌ها و اماکنی که از نظر ملی - فرهنگی حائز اهمیت می‌باشند، برخوردار می‌گردند.

۲- دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را برای توانمند ساختن افراد دارای معلولیت جهت برخورداری از فرصت توسعه و بهره‌گیری از توانایی‌های بالقوه خلاقه، فکری و هنری آن‌ها نه تنها به واسطه انتفاع شخصی آن‌ها بلکه جهت اغنای جامعه، اتخاذ خواهند نمود.

۳- دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را طبق حقوق بین الملل اتخاذ خواهند نمود تا تضمین نمایند که حقوق مالکیت معنوی، مانعی تبعیض آمیز یا غیرمنطقی را در دستیابی افراد دارای معلولیت به اقلام فرهنگی ایجاد نمی‌نماید.

۴- افراد دارای معلولیت، بر مبنای برابر با سایرین از حق شناسایی و حمایت از هویت زبانی و فرهنگی مختص به خود از جمله زبان ایما و اشاره و فرهنگ ناشنویان برخوردار خواهند بود.

۵- دولت‌های عضو، با نیت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت در جهت مشارکت بر مبنای برابر با سایرین در فعالیت‌های تفریحی، فراغتی و ورزشی، تدابیر مناسبی را در موارد زیر اتخاذ خواهند کرد:

الف) ترغیب و تشویق مشارکت افراد دارای معلولیت تا سرحد امکان در تمامی سطوح فعالیت‌های عمده سازی ورزشی

ب) تضمین این که افراد دارای معلولیت، از فرصت سامان دهی، توسعه و مشارکت در ورزشها و فعالیت‌های تفریحی ویژه معلولین برخوردارند، و بدین منظور، بر مبنای برابر با سایرین، ترغیب تدارک تعلیم، آموزش و منابع مناسب

پ) تضمین این که افراد دارای معلولیت از دسترسی به اماکن ورزشی، تفریحی و گردشگری برخوردار می‌باشند.

ت) تضمین این که کودکان دارای معلولیت از دسترسی برابر با سایر کودکان به مشارکت در بازی، تفریح و فعالیت‌های ورزشی و فراغتی از جمله فعالیت‌های درون نظام مدارس برخوردار می‌باشند.

ث) تضمین این که، افراد دارای معلولیت از دسترسی به خدمات آن‌هایی که به سازمان دهی فعالیت‌های ورزشی، فراغتی، گردشگری و تفریحی اشتغال دارند، برخوردار می‌باشند.

ماده ۳۱- جمع آوری آمار و داده ها

۱- دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تا اطلاعات مناسب از جمله داده‌های پژوهشی و آماری را در جهت قادر ساختن آن‌ها برای تنظیم و اجراء سیاست‌ها برای اثر بخشی به این‌کنوانسیون، جمع آوری نمایند. فرآیند جمع آوری و حفظ این اطلاعات باید:

الف) پادمان‌های پذیرفته شده حقوقی از جمله قوانین مربوط به حفظ داده‌ها را در جهت تضمین محرمانه بودن آن‌ها و احترام به حریم شخصی افراد دارای معلولیت رعایت نماید.

ب) در جهت حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و اصول اخلاقی، در جمع آوری و استفاده از آمار، هنجارهای پذیرفته شده بین‌المللی را رعایت نماید.

۲- اطلاعات جمع‌آوری شده طبق این ماده، در صورت اقتضاء به تفکیک ارائه خواهد شد و در جهت کمک به ارزیابی اجرای تعهدات دولت‌های عضو به موجب این کنوانسیون استفاده می‌گردد و موانعی که افراد دارای معلولیت در اعمال حقوقشان با آن‌ها مواجه می‌گردند را شناسایی و بررسی می‌نماید.

۳- دولت‌های عضو، مسؤولیت نشر این‌گونه آمار را به‌عهده خواهند گرفت و دسترسی افراد دارای معلولیت و دیگران به آن‌ها را تضمین خواهند نمود.

ماده ۳۲- همکاری‌های بین‌المللی

۱- دولت‌های عضو، اهمیت همکاری‌های بین‌المللی و ارتقاء آن در حمایت از تلاش‌های ملی برای تحقق اهداف و مقاصد این کنوانسیون را به رسمیت می‌شناسند و تدابیر مناسب و مؤثری را میان دولت‌ها و در صورت اقتضاء در مشارکت با جامعه مدنی، سازمان‌های مرتبط منطقه‌ای و بین‌المللی به‌ویژه سازمان‌های مربوط به افراد دارای معلولیت، اتخاذ خواهند کرد. تدابیر مذکور می‌تواند، از جمله در برگیرنده موارد زیر باشد:

الف) تضمین این که همکاری‌های بین‌المللی از جمله برنامه‌های توسعه بین‌المللی در برگیرنده و قابل دسترس افراد دارای معلولیت، می‌باشد؛

ب) تسهیل و تقویت ظرفیت‌سازی از جمله از طریق تبادل و تقسیم اطلاعات، تجربیات، برنامه‌های آموزشی و رویه‌های مناسب

پ) تسهیل همکاری پژوهشی و دسترسی به دانش فنی و علمی

ت) در صورت اقتضاء تأمین کمک‌های اقتصادی و فنی از جمله از طریق تسهیل دسترسی و تسهیم فناوری‌های مددی و قابل دسترس و نیز از طریق انتقال فناوری

۲- مفاد این ماده خدشه‌ای به تعهدات هر دولت عضو در ایفاء تعهدات خود به موجب این کنوانسیون وارد نمی‌نماید.

ماده ۳۳- نظارت و اجراء ملی

۱- دولت‌های عضو، بر مبنای نظام سازمانی خود، یک یا چند مرجع ملی درون دولتی را برای موضوعات مرتبط با اجراء این کنوانسیون تعیین خواهند نمود و توجه کافی را به ایجاد یا تعیین سازوکارهای هماهنگی در درون دولت به منظور تسهیل در اقدامات مرتبط در بخش‌های گوناگون و سطوح مختلف مبذول خواهند کرد.

۲- دولت‌های عضو، طبق نظام اداری و حقوقی خود، در درون دولت عضو، چهارچوبی از جمله یک یا چند ساز و کار مستقل را در صورت اقتضاء به منظور ارتقاء، حمایت و نظارت بر اجرای این کنوانسیون ایجاد، تعیین، تحکیم یا حفظ می‌نمایند. دولت‌های عضو در صورت تعیین یا ایجاد چنین ساز و کاری، اصول مرتبط با وضعیت و کارکرد نهادهای ملی در مورد حمایت و ارتقاء حقوق بشر را مد نظر قرار خواهند داد.

۳- جامعه مدنی و به ویژه افراد دارای معلولیت و سازمان‌هایی که نماینده آن‌ها می‌باشند در فرآیند نظارتی، به طور کامل مشارکت و مداخله خواهند نمود.

ماده ۳۴- کارگروه حقوق افراد دارای معلولیت

۱- کارگروهی در مورد حقوق افراد دارای معلولیت (که از این پس «کارگروه» نامیده می‌شود) ایجاد خواهد گردید که وظایف زیر را انجام خواهد داد.

۲- کارگروه در زمان لازم الاجراء شدن این کنوانسیون، مرکب از دوازده

کارشناس خواهد بود. پس از تصویب یا الحاق شصت دولت دیگر به این کنوانسیون، عضویت در کارگروه تا شش عضو افزایش می یابد و حداکثر به هجده عضو بالغ می گردد.

۳- اعضاء کارگروه با صلاحیت شخصی خود به انجام وظیفه خواهند پرداخت و از جایگاه والای اخلاقی، حسن تجربه و توانمندی در زمینه تحت پوشش این کنوانسیون برخوردار خواهند بود. از دولت های عضو به هنگام معرفی نامزدهای خود، دعوت خواهد گردید تا توجه کافی را به مفاد مندرج در بند (۳) ماده (۴) این کنوانسیون مبذول نمایند.

۴- دولت های عضو، با در نظر گرفتن پراکندگی جغرافیایی یکسان، دربرگیرندگی اشکال گوناگون تمدن ها، نظام های حقوقی اساسی، حضور جنسیتی متوازن و مشارکت کارشناسان دارای معلولیت، اعضای کارگروه را برمیگزینند.

۵- اعضاء کارگروه با رأی مخفی، طی جلسات گردهمایی دولت های عضو، از میان فهرست نامزدهای دولت های عضو که از میان اتباع خود برگزیده اند، انتخاب خواهند شد. در جلسات مذکور، که با حضور دو سوم دولت های عضو رسمیت خواهد یافت، افرادی که بیشترین تعداد آراء و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رأی دهنده دولت های عضو را به دست آورند، به عضویت کارگروه انتخاب خواهند شد.

۶- اولین انتخابات کارگروه حداکثر ظرف شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این کنوانسیون برگزار خواهد شد. حداقل چهار ماه پیش از برگزاری

هریک از انتخابات، دبیر کل سازمان ملل متحد طی نامه‌ای خطاب به دولت‌های عضو، از آنان دعوت خواهد کرد ظرف دو ماه نامزدهای خود را معرفی نمایند. دبیر کل متعاقباً فهرستی از اسامی همه نامزدها، به ترتیب حروف الفبا، و با ذکر نام دولت عضوی که آن‌ها را نامزد نموده است، تهیه و به دولت‌های عضو این کنوانسیون تسلیم خواهد کرد.

۷- اعضاء کارگروه برای یک دوره چهار ساله انتخاب خواهند شد و تنها برای یک بار دیگر واجد انتخاب می‌باشند. در هر حال دوره عضویت شش نفر از اعضاء منتخب در اولین انتخابات، در پایان دو سال خاتمه خواهد یافت. بلافاصله پس از اولین انتخابات، اسامی این شش نفر از طریق قرعه کشی توسط رئیس جلسه موضوع بند(۵) این ماده تعیین خواهد شد.

۸- انتخاب شش عضو دیگر، طی برپایی انتخابات منظم و طبق مفاد مرتبط این ماده صورت می‌گیرد.

۹- در صورتی که یکی از اعضاء کارگروه فوت کند یا استعفاء دهد، یا به هر دلیلی اعلام نماید که دیگر قادر به انجام وظیفه نمی‌باشد، دولت عضوی که این عضو را نامزد کرده است، کارشناس دیگری که دارای شایستگی و واجد شرایط مندرج در مفاد مرتبط با این ماده باشد را منصوب خواهد کرد تا در باقیمانده دوره، انجام وظیفه نماید.

۱۰- کارگروه، آئین کار خود را تنظیم خواهد کرد.

۱۱- دبیر کل سازمان ملل متحد، کارکنان و تجهیزات لازم را برای ایفای

مؤثر وظایف کارگروه، به موجب این کنوانسیون فراهم خواهد نمود و جلسه مقدماتی آن را برگزار خواهد کرد.

۱۲- با تأیید مجمع عمومی، اعضاء کارگروهی که به موجب این کنوانسیون تشکیل می‌شود از محل منابع سازمان ملل متحد، بر اساس شرایط و مقتضیاتی که مجمع عمومی ممکن است تعیین نماید و با در نظر گرفتن اهمیت مسؤولیت‌های کارگروه، مقررری دریافت خواهند نمود.

۱۳- اعضاء کارگروه از تسهیلات، مزایا و مصونیت‌های کارشناسان در مأموریت سازمان ملل متحد، مندرج در بخش‌های ذی‌ربط کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد، برخوردار خواهند گردید.

ماده ۳۵- گزارش دولت‌های عضو

۱- دولت‌های عضو، از طریق دبیر کل سازمان ملل متحد، گزارش جامعی از تدابیر اتخاذ گردیده در خصوص به مورد اجراء گذاشتن تعهدات به موجب این کنوانسیون و همچنین پیشرفت‌های حاصله در این زمینه را ظرف دو سال پس از لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون برای دولت عضو مربوط به کارگروه تسلیم خواهند نمود.

۲- پس از آن، دولت‌های عضو، گزارش‌های آتی را حداقل هر (۴) سال یک بار و پس از آن هر گاه که کارگروه درخواست کند، تسلیم خواهند نمود.

۳- کارگروه، در خصوص هرگونه دستورالعمل حاکم بر محتوای گزارش‌ها تصمیم‌گیری خواهد نمود.

۴- دولت عضوی که گزارش اولیه جامع را به کارگروه تسلیم کرده است، نیاز نیست در گزارش‌های بعدی خود، اطلاعاتی را که قبلاً ارائه نموده است تکرار نماید.

به هنگام تهیه گزارش برای کارگروه، از دولت‌های عضو درخواست می‌گردد که این عمل را در روندی شفاف و باز انجام داده و توجه کافی را به مفاد مندرج در بند (۳) ماده (۴) این کنوانسیون مبذول نمایند.

۵- می‌توان در گزارش‌ها عوامل و مشکلاتی که بر میزان اجراء تعهدات ناشی از این کنوانسیون تأثیر می‌گذارند را مشخص ساخت.

ماده ۳۶- بررسی گزارش‌ها

۱- هر یک از گزارش‌ها توسط کارگروه مورد بررسی قرار خواهد گرفت و در صورتی که مقتضی بداند پیشنهادات و توصیه‌های کلی را در مورد گزارش ارائه و به دولت ذی‌ربط ابلاغ خواهد نمود. دولت عضو می‌تواند با هر گونه اطلاعاتی که خود بر می‌گزیند، به کارگروه پاسخ دهد. کارگروه می‌تواند اطلاعات بیشتری را از دولت‌های عضو ذی‌ربط در مورد اجراء این کنوانسیون درخواست نماید.

۲- در صورتی که دولت عضو تأخیر عمده‌ای در ارائه گزارش خود نماید، کارگروه می‌تواند به دولت ذی‌ربط ضرورت بررسی نحوه اجراء این کنوانسیون در آن دولت بر مبنای اطلاعات موجود و موثق در اختیار کارگروه را ابلاغ نماید. اگر گزارش مربوط ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ،

تسلیم کارگروه نگردد، کارگروه از دولت عضو ذی ربط دعوت خواهد نمود که در بررسی مزبور مشارکت ورزد. در صورتی که دولت عضو ذی ربط با ارائه گزارش مربوط به پاسخگویی بپردازد، مفاد بند (۱) این ماده اعمال خواهد شد.

۳- دبیر کل سازمان ملل متحد، گزارش‌ها را در اختیار تمامی دولت‌های عضو قرار خواهد داد.

۴- دولت‌های عضو، گزارش‌های خود را به‌طور گسترده، در کشورهای خویش در اختیار عموم قرار داده و دسترسی به پیشنهادات و توصیه‌های کلی مربوط به این گزارشات را تسهیل می‌نمایند.

۵- کارگروه در صورتی که مقتضی بداند گزارش‌های دولت‌های عضو که حاوی درخواست برای مشاوره یا مساعدت فنی یا نمایانگر نیاز باشد را همراه با ملاحظات و توصیه‌هایی که ممکن است کارگروه در این زمینه داشته باشد، برای آژانس‌های تخصصی، صندوقها و برنامه‌های سازمان ملل متحد و سایر نهادهای صلاحیت‌دار ارسال خواهد نمود.

ماده ۳۷- همکاری بین دولت‌های عضو و کارگروه

۱- هر یک از دولت‌های عضو با کارگروه همکاری و به اعضاء آن در ایفای وظایفشان یاری خواهد نمود.

۲- کارگروه در رابطه خود با دولت‌های عضو، توجه کافی را به راه‌ها و روش‌های گسترش ظرفیت ملی برای اجراء این کنوانسیون از جمله از

طریق همکاری‌های بین‌المللی مبذول خواهد نمود.

ماده ۳۸ - ارتباط کارگروه با سایر نهادها

به‌منظور پیشبرد اجرای مؤثر این کنوانسیون و ترغیب همکاری‌های بین‌المللی در زمینه‌های تحت پوشش این کنوانسیون

الف) آژانس‌های تخصصی و سایر نهادهای سازمان ملل متحد از حق حضور در بررسی اجراء مفاد این کنوانسیون تا آنجایی که در حوزه وظایف آن‌ها قرار می‌گیرد، برخوردار خواهند گردید. کارگروه می‌تواند در صورتی که مقتضی بداند از آژانس‌های تخصصی و سایر نهادهای صلاحیت‌دار جهت ارائه توصیه‌های کارشناسانه در مورد اجراء کنوانسیون در زمینه‌هایی که در حوزه وظایف آن‌ها قرار می‌گیرد، دعوت نماید. کارگروه می‌تواند از آژانس‌های تخصصی و سایر نهادهای سازمان ملل متحد برای ارائه گزارش در مورد اجرای کنوانسیون در زمینه‌هایی که در حوزه فعالیت‌های آن‌ها قرار می‌گیرد، دعوت نماید.

ب) کارگروه در صورت اقتضاء در اجرای وظایف خود با سایر نهادهای ذی‌ربط که به موجب معاهدات حقوق بشری بین‌المللی تأسیس گردیده‌اند، از نظر تضمین پیوستگی در دستورالعمل‌های گزارش‌دهی، پیشنهادات و توصیه‌های کلی مربوط و پرهیز از دوباره کاری و هم‌پوشانی در اجرای وظایف آنان، مشورت خواهد نمود.

ماده ۳۹- گزارش کارگروه

کارگروه هر دو سال یک بار به مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی در مورد فعالیت‌های خود گزارش خواهد داد و می‌تواند بر مبنای بررسی گزارش‌ها و اطلاعات واصله از دولت‌های عضو، پیشنهادات و توصیه‌های کلی را ارائه نماید. در گزارش کارگروه، چنین پیشنهادات و توصیه‌های کلی توأم با نظرات دولت‌های عضو (در صورت وجود)، درج خواهد گردید.

ماده ۴۰- فراهمایی دولت‌های عضو

۱- دولت‌های عضو، به منظور بررسی هر موضوع مرتبط با اجراء این کنوانسیون، به طور منظم در فراهمایی دولت‌های عضو گردهم می‌آیند.
 ۲- فراهمایی دولت‌های عضو حداکثرشش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون، توسط دبیر کل سازمان ملل متحد برگزار خواهد شد. نشست‌های آتی توسط دبیر کل سازمان ملل متحد به صورت هر دو سال یک بار یا بنا به تصمیم فراهمایی دولت‌های عضو، برگزار خواهد شد.

ماده ۴۱- امین (اسناد)

دبیر کل سازمان ملل متحد، امین (اسناد) این کنوانسیون خواهد بود.

ماده ۴۲- امضاء

این کنوانسیون برای امضاء تمامی دولت‌ها و سازمان‌های همگرایی

منطقه‌ای در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک از تاریخ ۳۰ مارس ۲۰۰۷ (۱۳۸۶/۱/۱۰) مفتوح می‌باشد.

ماده ۴۳- رضایت به ملتزم شدن

این کنوانسیون منوط به تصویب دولت‌های امضاء کننده و تأیید رسمی سازمان‌های همگرایی منطقه‌ای امضاء کننده خواهد بود. کنوانسیون برای الحاق هر دولت یا سازمان همگرایی منطقه‌ای که کنوانسیون را امضاء ننموده است، مفتوح خواهد بود.

ماده ۴۴- سازمان‌های همگرایی منطقه‌ای

۱- «سازمان همگرایی منطقه‌ای» به سازمانی اطلاق می‌شود که توسط دولت‌های حاکم در یک منطقه مشخص تأسیس گردیده است و دولت‌های عضو آن، صلاحیت خود را در ارتباط با موضوعات مورد حکم در این کنوانسیون به آن تفویض نموده اند. چنین سازمان‌هایی در اسناد الحاق یا تأیید رسمی خود، محدوده صلاحیت خویش را در ارتباط با موضوعات مورد حکم در این کنوانسیون اعلام خواهند نمود. متعاقباً آن‌ها امین اسناد را از هر گونه تغییرات اساسی در محدوده صلاحیت خود مطلع خواهند ساخت.

۲- در این کنوانسیون، ارجاع به «دولت‌های عضو» در مورد چنین سازمان‌هایی در محدوده صلاحیت آنان اعمال خواهد شد.

۳- از نظر بند (۱) ماده (۴۵) و بندهای (۲) و (۳) ماده (۴۷) هر گونه سند تودیع شده توسط سازمان‌های همگرایی منطقه‌ای در شمارش، در نظر گرفته نخواهد شد.

۴- سازمان‌های همگرایی منطقه‌ای می‌توانند در زمینه موضوعات در حیطه صلاحیت خویش، حق رأی خود در فرآهمایی دولت‌های عضو را با تعداد آراء برابر با تعداد دولت‌های عضو آن‌ها که عضو این کنوانسیون نیز می‌باشند، اعمال نمایند. در صورتی که هر یک از دولت‌های عضو سازمان مذکور، حق رأی خود را اعمال نماید، چنین سازمانی حق رأی خود را اعمال نخواهد کرد و بالعکس.

ماده ۴۵- لازم الاجراء شدن

۱- این کنوانسیون، سی روز پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق لازم‌الاجراء خواهد شد.

۲- این کنوانسیون در مورد هر دولت یا سازمان همگرایی منطقه‌ای که پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب، تأیید رسمی یا الحاق، کنوانسیون را تصویب یا رسماً تأیید می‌کند یا به آن ملحق می‌شود، سی روز پس از تاریخ سپردن سند مزبور آن، لازم‌الاجراء خواهد شد.

ماده ۴۶- قیود تحدید تعهد

۱- قیود تحدید تعهدی که با هدف و مقصود این کنوانسیون مغایرت

داشته باشد، مجاز نخواهد بود.
 ۲- قیود تحدید تعهد در هر زمان قابل باز پس‌گیری است.

ماده ۴۷- اصلاحیه‌ها

۱- هر یک از دولت‌های عضو می‌تواند اصلاحیه ای را در مورد این کنوانسیون پیشنهاد نموده و آن را به دبیر کل سازمان ملل متحد تسلیم نماید. دبیر کل، اصلاحیه پیشنهادی را برای دولت‌های عضو ارسال خواهد نمود و از آن‌ها درخواست خواهد کرد نظر خود را در باره برگزاری فراهمایی دولت‌های عضو به منظور بررسی و تصمیم در مورد پیشنهادات، اعلام نمایند. چنانچه ظرف چهار ماه از تاریخ مکاتبه مذکور، حداقل یک سوم دولت‌های عضو موافق چنین فراهمایی باشند، دبیر کل فراهمایی را با پشتیبانی سازمان ملل متحد برگزار خواهد کرد. هر اصلاحیه ای که به تصویب اکثریت دو سوم دولت‌های عضو حاضر و رأی دهنده برسد، توسط دبیر کل به مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای تصویب و متعاقباً جهت تمامی دولت‌های عضو برای پذیرش، تسلیم خواهد شد.

۲- اصلاحیه‌ای که مطابق بند (۱) این ماده مورد پذیرش و تصویب قرار گرفته باشد، سی روز پس از این که تعداد اسناد سپرده شده پذیرش به دو سوم تعداد دولت‌های عضو در تاریخ تصویب اصلاحیه بالغ گردد، لازم‌الاجراء خواهد شد. پس از آن، اصلاحیه برای هر دولت عضو سی روز

پس از سپردن سند پذیرش آن، لازم الاجراء خواهد شد. هر اصلاحیه ای تنها برای آن دسته از دولت های عضو که آن را پذیرفته اند الزام آوراست. ۳- در صورتی که فراهمایی دولت های عضو به اتفاق آراء تصمیم بگیرد، اصلاحیه ای که مطابق بند (۱) این ماده تصویب شده است و انحصاراً مرتبط با مواد (۳۴)، (۳۸)، (۳۹) و (۴۰) می باشد، برای تمامی دولت های عضو، سی روز پس از اینکه تعداد اسناد سپرده شده پذیرش به دو سوم تعداد دولت های عضو در تاریخ تصویب اصلاحیه بالغ گردد، لازم الاجراء خواهد شد.

ماده ۴۸- خروج از عضویت در کنوانسیون

هر یک از دولت های عضو می تواند با ارسال اطلاعیه کتبی به دبیر کل سازمان ملل متحد از عضویت در کنوانسیون خارج گردد. خروج از عضویت، یک سال پس از تاریخ دریافت اطلاعیه توسط دبیر کل صورت می پذیرد.

ماده ۴۹- قالب های قابل دسترس

متن این کنوانسیون در قالب های قابل دسترس ارائه خواهد شد.

ماده ۵۰- متون اصلی

متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی این

کنوانسیون از اعتبار یکسان برخوردارند. برای گواهی مراتب بالا امضاءکنندگان تام الاختیار امضاء کننده زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود برای این امر به طور مقتضی مجاز می‌باشند، این کنوانسیون را امضاء نموده‌اند.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و پنجاه ماده در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ سیزدهم آذرماه یک هزار و سیصد و هشتاد و هفت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۴ به تأیید شورای نگهبان رسید.

علی لاریجانی

notes was passed in the open session of the National Consultative Assembly on March 11, 2018 and received the affirmation of the Guardian Council.

Ali Larijani

The Speaker of the National Consultative Assembly

month of its receipt, read a summary of the same in an open session of the assembly and publish the results for public information.

Article 32- The interested entities shall forward reports of the measures taken by them regarding both this Act and the Act of ratifying the Convention of Rights of Persons with Disabilities which took place on December 3, 2008 to Committee on Coordination and Supervision of the execution process of this Act.

Article 33- The Comprehensive Act of Supporting the Rights of Persons with Disabilities which was passed on May 5, 2004 shall be abolished from the day the new Act goes into effect and becomes binding.

Article 34- Excluding items clearly stipulated in this Act, the executive bylaw for this Act shall be drafted by the Minister, the Organization and other affiliated authorities within six months of serving this Act and then submitted to the Board of Ministers for enactment.

Note- The executive by-laws of the Act of Supporting the Rights of Persons with Disabilities shall remain in the effect so long as they are not in violation of this Act and the bylaws of the present Act have not been enacted.

This Act, composed of thirty four articles and twenty nine

men (based on the case being discussed- observer status- no right to vote)

17. Five individuals representing the population of persons with disabilities (major divisions of disability) from across the country who are selected by national networks of NGOs (observer status- no right to vote)

18. Three prominent experts of affairs of persons with disabilities, introduced by Minister of Cooperatives, Labour and Social Welfare (observer status- no right to vote)

19. Representative of guild associations of private rehabilitation centres (observer status- no right to vote)

Note 1- Based on the issue at hand, other ministers and officials may be invited to the meetings of the committee.

Note 2- The committee secretariat shall be set up in the Organization.

Note 3- This committee shall receive the reports of execution of this Act and will forward the reports to the National Consultative Assembly after perusing and verification of the same in the meeting of the Higher Council of Welfare and Social Security.

Parliamentary committees on social affairs, health, treatment, judicial issues and legal affairs are required to study and verify the content of the report within one

or affecting their lives, a committee for coordination and supervision of the execution process of this Act shall be set up as a subdivision of Higher Council for Welfare and Social Security, composed of the following members:

- 1.** First vice-president (committee chairman)
- 2.** Minister of Cooperatives, Labour and Social Welfare (Committee Secretary)
- 3.** Head of the Organization
- 4.** Minister of Roads and Urban Development
- 5.** Minister of Education
- 6.** Minister of Science, Research and Technology
- 7.** Minister of Health, Treatment and Medical Education
- 8.** Minister of Industries, Mines and Trade
- 9.** Minister of the Interior
- 10.** Minister of Sports and the Youth
- 11.** Head of IRIB
- 12.** Head of the Budget and Planning Organization
- 13.** Head of Administrative and Recruitment Organization
- 14.** Plenipotentiary representative of head of the Judiciary
- 15.** President of Foundation for Martyrs and Veterans' Affairs
- 16.** Chairmen of parliamentary committees on health, treatment and social affairs along other committees' chair-

mother may receive the full salary and benefits by working for $\frac{3}{4}$ of the normal working time provided that they do the parenting at their place of residence (affirmed by the Organization).

Article 28- All entities are required to reduce 10 hours of the working hours of their staff with severe or profound disabilities.

Chapter Ten- planning, Supervision and Financial Resources

Article 29- Statistical Centre of Iran is required to make arrangements for determining the population of persons with disabilities and types of their disabilities during its launching of national censuses.

Article 30- To bring transparency to the financial resources allocated to executing this Act and supporting persons with disabilities, the Budget and Planning Organization is required to add an exclusive line of credit to the annual budget under the chapter of Social Welfare and in line with the chapters of the present Act.

Article 31- To execute this Act and finalize the highest levels of supervision on satisfactory implementation of all laws and acts concerned with persons with disabilities

then submitted to the Board of Ministers for enactment.

Article 26- One of the male children of parents with disabilities (one or both parents) or parents with at least two children with disabilities shall be exempted from the compulsory national service.

Note- Male spouses who undertake the guardianship of their disabled wives are exempted the compulsory national service so long as they fulfil the same function.

Chapter Nine- Livelihood and administrative and employment supports

Article 27- The government is required to set a livelihood benefit for persons with severe or very severe disabilities who are unemployed and unsalaried. This benefit shall be at minimum equal to the base salary and is added to the annual budget of the country.

Female employees with disabled husband or children may benefit from the provisions of the Act on half-time working of the females passed on December 1, 1983 and its amendments and receive the full salary and benefits provided that they do the parenting at their place of residence (affirmed by the Organization).

Male employees with disabled wife or children and no

sent the person with disabilities in courts in cases where the rights of these people have been violated or such a claim has been put forward and affirmed by the organization in advance.

Article 24- one hundred percent (100%) of spending made by natural and legal persons for the construction, outfitting, development and physical adjustment of every rehabilitation, care, occupational training, educational, entrepreneurship and welfare centres as well as building houses dedicated to persons with disabilities shall be exempted from tax subject to the affirmation of the Organization.

Article 25- fifty percent (50%) of the salary or the benefits of one of the parents of persons with severe or very severe disabilities shall be tax exempt so long as the parent in question is responsible for paying the costs arising from the disabilities. The Organization's medical commission for determining the type and severity of disability shall look into each case and issues a certificate in case of affirmation of the application.

Note- The executive bylaw for this article shall be drafted by the Ministry in association with the Ministry of Economy and Finance within six months of serving this Act and

charge display of instructive teasers on the rights of persons with disabilities and how to engage with this population provided that they have been approved by the Organization.

Article 21- IRIB is required to dedicate, in prime times of the day and free of charge, at least five hours of its weekly broadcasts to the programs of NGOs set up by persons with disabilities to raise the public awareness of the rights, potentials and challenges of this population. For this, IRIB must proceed to subtitle all the movies and programs broadcast on its channels, using signers for the deaf and embedding voiceovers on the movies for the blind.

Chapter Eight- Judicial Assistances and Tax Reliefs

Article 22- Judicial officials are required to consult the Organization if persons with disabilities are found to be in need of guardians. In cases where there is no eligible person to undertake the guardianship or rejects the same, the court shall proceed to appoint the Organization as the guardian.

Article 23- Based on the request of persons with disabilities or their guardians (if any), the Organization may repre-

who are under the coverage of the Organization or for housing associations or charities approved by the same.

Note 2- the required credit to cover the difference of the instructed interest rate (4%) and the running interest rate of the banking system shall be included in the annual budget.

Article 18- The National Land and Housing Organization is required to provide the above-mentioned applicants or housing associations or charities approved by the Organization with plots of land for building residential units for persons with disabilities in form of a ninety-nine year rent scheme.

Article 19- persons with disabilities are exempted from paying the costs of applying for permits of house building, land development, reconstruction duties and the utilities (power, gas and sewage treatment).

Chapter Seven- Promotion of the Proper Culture and Enhancement of Public Awareness

Article 20- The Ministry of Islamic Culture and Guidance, Organization of Islamic Promotions, IRIB, municipalities and other organizations and institutions in possession of movie theaters are required to allow for the free-of-

tions are permitted to take part in meetings of Provincial Planning and Development Councils and their working committee in capacity of a member.

Note- to help with the employment process of persons with disabilities and clients, the Head of State Welfare Organization is permitted to take part in meetings of the Higher Council for Employment.

Chapter Six- Housing

Article 17- Through provision of inexpensive facilities to property developers including home builders, housing associations and the private sector, The Ministry of Roads and Urban Development and other affiliated departments are required to make a one-time commitment for dedication of at least ten percent (10%) of affordable, quality, custom-built residential units built by these developers to persons with disabilities with no place of dwelling of their own (pairs with disabilities and families with more than one person with disabilities shall receive precedence).

Note 1- The Central Bank of the Islamic Republic of Iran is required to provide long-term, affordable credit facilities with preferential interest for persons with disabilities

get to eligible persons with disabilities, except for those items mentioned in notes 4 and 5 of Article 11 of this Act.

Note 1- Public and revolutionary ministries, organizations, companies and institutions are obliged to assign at least three percent (3%) of employment quota to eligible persons with disabilities, except for those items mentioned in notes 4 and 5 of Article 11 of this Act. The State Administrative and Recruitment Organization is required to take the necessary measures execute this assignment and supervise the process.

Note 2- Highest authorities of executive entities, public and private institutions, municipalities and banks shall exactly fulfill the requirement set in this Article. Those found in violation of this Article would be convicted, in proportion to their act, to a pecuniary punishment (classes 5 to 8 of punishments) as stipulated in Article 19 of the Islamic Punishment Code passed on April 21, 2013, temporary or permanent dismissal from the civil service, demotion or being barred from receiving sensitive or managerial positions or dismissal from the related organization or institution.

Article 16- The heads of provincial State Welfare Organiza-

Planning Organization to be forwarded to the Board of Ministers for enactment.

Article 14- the Technical and Vocational Training Organization (TVTO) is obliged to directly or in association with the private sector start to admit trainers with disabilities. This organization is also required to enhance the technical and vocational skills of the persons with disabilities via enabling and developing the current centers or founding new training centers and schools. Moreover, TVTO must pay the allowance to this population and provide the necessary supports and specialized equipment in view of the conditions of the trainers with disabilities. Also, to guarantee the quality and the efficient output of technical-vocational trainings of persons with disabilities, TVTO is required to codify a set of standards and a manual for comprehensive technical-vocational training of persons with disabilities within six months and serve the same to the centers covered in this Article.

Article 15- The government is obliged to assign at least three percent (3%) of employment quota (permanent, contract-based, labor force) of public and revolutionary entities including ministries, organizations, companies and other institutions that are funded by the public bud-

and Planning and Organization in the annual budget of the Organization.

Note 3- This allowance is payable for 5 years for those persons with disabilities who are employed by the private sector.

Note 4- The mechanism of payment and allocation of this allowance to private sector and other employers shall be in compliance with a bylaw that is drafted by the Ministry in cooperation with the Organization and then forwarded to the Board of Ministers for enactment within three months of serving of this Act.

Article 13- Employers who employ persons with disabilities in their businesses in keeping with Article 12 of this Act shall be exempted from paying the employer's quota contribution on social and health insurance for those persons with disabilities. In addition, persons with disabilities who are self-employed or are working in household workshops or have acquired a job through Job Support Centers shall be exempted from paying the quota. These shall be borne by the government.

Note- Within three months of serving this Act, the executive bylaw of this article shall be drafted by the Ministry and the Organization in cooperation with the Budget and

administering specialized tests of the disabled population.

Article 12- Private employers who employ persons with disabilities in their businesses may receive a part of their wages as compensation if they observe the following conditions:

1. The contract of the employed person with disabilities runs at least for one year.
2. The salary of the employed person with disabilities is paid in compliance with the directives of the Higher Labor Council and other relevant labor laws and regulations.
3. Other legal benefits as asserted in the Labor Code (workers' welfare benefits) are paid to the person with disabilities.

Note 1- Job-seeking persons with disabilities are those who are able to work and have acquired the necessary trainings and skills for their occupation.

Note 2- This allowance is a maximum of 50% of their monthly base salary, as decided in the directives of the Higher Labor Council. It is fixed in proportion to the severity of disability: mild (30% of the salary), moderate (40% of the salary) and profound (50% of the salary). The credits for funding this allowance shall be included by the Budget

lowing facilities for creation of job opportunities for persons with disabilities:

- A.** Paying credit facilities to production, service, construction and guild units as well as protective work places for employing persons with disabilities. These credits are defined in the annual governmental budgeting Act.
- B.** Paying credit facilities to self employment based on annual governmental budgeting Act.
- C.** Paying credit facilities for construction of job-creating production and service units to companies and institutions 60% of their shares or capital belong to the persons with disabilities.
- D.** Dedication of 30% of phone operator positions of government -run and public departments, institutions and companies to totally blind or partially sighted people or persons with physical disabilities.
- E.** Dedication of 30% of clerical or type-writing positions of government -run and public departments, institutions and companies to persons with physical disabilities.
- F.** Up to their annual employment caps, all government-run, public and revolutionary ministries, organizations, institutions and companies are permitted to recruit blind and deaf people or people with spinal cord injuries via

er private education centers through calling upon a contribution made to the annual budgets of such entities.

Note- Within three months of being served, an executive bylaw for the implementation of this article shall be drafted by the Organization, the Ministry, the Ministry of Science, Research and Technology, the Ministry of Health, Treatment and Medical Education and the Islamic Azad University and sent to the Board of Ministers for enactment.

Chapter five- Job Creation and Employment

Article 10- The Ministry is required, within the credits approved for the Organizations, to establish a Fund for supporting job opportunities for under coverage persons with disabilities and draft and forward the articles of associations of the same to the Board of Ministers for enactment within three months of serving of this Act.

Note- The Central Bank of the Islamic Republic of Iran is instructed to produce the necessary permits for the establishment of a Fund for supporting job opportunities for persons with disabilities in keeping with the relevant regulations and laws.

Article 11- The government is required to provide the fol-

Council of Private Rehabilitation Centers, the Ministry and the Budget and Planning Organization according to the actual rates of the provided services and the annual inflation rate. This rate shall be approved by the Board of Ministers.

If the care and rehabilitation services are provided by non-governmental centers, the payment, should be calculated according to all care expenditures.

Note 2- The above-mentioned services and allowances shall be extended to the elderly with disabilities.

Chapter four- Sports, Cultural, Artistic and Educational Services

Article 8- Persons with disabilities may use sports centers, places and services of government-run entities, municipalities and village administration offices free of charge.

Article 9- Persons with disabilities of different age ranges who are struggling financially and found eligible for financial assistance could study free of charge at the education units of the Ministry of Education, the Ministry of Science, Research and Technology, the Ministry of Health, Treatment and Medical Education, other government-run institutions, Islamic Azad Universities and oth-

Chapter three- Health, Treatment and Rehabilitation Services

Article 6- The Ministry of Health, Treatment and Medical Education is obliged to provide for the health insurance coverage of the persons with disabilities that are covered by the Organization in a way to secure both the necessary health and mental and physical rehabilitation services for this population.

Article 7- To support and promote the care of persons with severe or very severe disabilities or persons with multiple disabilities who are in need of help. after providing educational and consulting services, the Organization is obliged to pay allowance called “nursing payment” for their care at home or if they take care and rehabilitation services through non-governmental centers (private centers, co-operatives, charities and NGOs) to the parents, spouse or guardians of such people.

Note 1- The amount of payment will be set in proportion to the type and severity of the disabilities, the number of persons with disabilities in a family and the conventional care costs of persons with disabilities. This payment shall be indexed to the annual inflation rate. Every year, the payment is determined by collaboration of the Higher

transportation systems through a fleet of adjusted vehicles for transportation of persons with severe disability. The government is obliged to financially support those municipalities with credits deficits.

Note2. Persons with severe disabilities shall be charged half the usual fare should they wish to use public and government-run inter-city railway, air and sea transportation systems and free of charge should they choose to use public and government-run intra-city railway transportation systems and bus service. Both the Ministry and the Budget and Planning Organization are required to earmark the required financial credits in the annual budget bills.

Note3. Those who violate this article shall be convicted, in proportion to their act, to a pecuniary punishment (classes 5 to 8 of punishments) as stipulated in Article 19 of Islamic Punishment Code passed on April 21, 2013, temporary or permanent dismissal from the civil service, demotion or being barred from receiving sensitive or managerial positions or dismissal from the related organization or institution.

ment and the Budget and Planning Organization within the six months of serving this Act. The same shall be ratified by the Board of Ministers.

Article 4- Municipalities are required to subject issuing the construction, reconstruction and completion permits of all buildings and places for public purposes such as residential, commercial, administrative, curative and educational buildings to fulfilling the criteria and standards on enabling the environment for persons with disabilities, approved by Iran's Higher Council for Urban Development and Architecture.

Article 5- The Ministry of the Interior and the Ministry of Roads and Urban Development as well as municipalities are obliged to work on enablement and accessibility of all terminals and stations, every component of intra and inter-city transportation systems and fleets and as well as all public transportation systems in line with domestic and international regulations and standards to help the persons with disabilities use land, sea and air fleets. For this, they must hold training courses for their staffs to teach them how to initiate practical and proper cooperation with passengers with disabilities.

Note1. Municipalities are required to launch customized

6. The relevant deputy of the Ministry of Education
7. The relevant deputy of the Budget and Planning Organization
8. The relevant deputy of IRIB (observer status-no right to vote)
9. The relevant deputy of the Foundation of Martyrs and Veterans Affairs
10. The representative of NGOs of war disabled individuals (observer status-no right to vote)
11. The representative of country-wide networks of associations of persons with disabilities (observer status-no right to vote)
12. The chairman of Higher Provincial Councils (observer status-no right to vote)
13. The representative of other state-run departments, upon the request of the chairperson (case-based)

Note1: This Office is obliged to supervise the enabling process of public buildings and grounds of the entities covered in the Article 2 and require them to report the relevant measures taken in this regard.

Note2: The executive bylaw for this article shall be drafted by the Organization in association with the Ministry of the Interior, the Ministry of Roads and Urban Develop-

public buildings, , thoroughfares and service means in a way that allow for the easy access and use of all persons with disabilities like other persons.

Note- Within their annual budgets, every ministry, state-run institution and organization as well as every public and revolutionary entity is obliged to enable their public, sports and recreational buildings and places as well as their thoroughfares and means of service for access and use of persons with disabilities.

Article 3- To oversee and integrate the enabling process and also to oversee the execution of the Article two of the present act, an office for coordination and following up the country-wide enabling process shall be formed with the following members:

1. The minister of the interior or their relevant deputy (as the chairperson)
2. The president of the Organization (Secretary)
3. The relevant deputy of the Ministry of Roads and Urban Development
4. The relevant deputy of the Ministry of Industry, Mines and Trade
5. The relevant deputy of the Ministry of Science, Research and Technology

mentioning their names or are funded by the government, in whole or in parts.

E. Accessibility Measures taken to create barriers-free, and accessible environment for integration of persons with disabilities in every area of life and providing equal opportunities of access to all life amenities like other persons. The accessibility includes the transportation system, the physical environment, information, education, technology, occupation and suitable communication and media resources.

F. National Networks of Persons with Disabilities Non-governmental organizations(NGOs): are country-wide networks composed of associations of NGOs who fall under major divisions of disability (visual, hearing, physical, mental, neurological and psychiatric impairments), set up to coordinate and integrate the activities of their member associations and form a united national front.

Chapter Two- Enabling, Accessibility, Movement and Mobility

Article 2- Every ministry, state-run institution and organization as well as every public and revolutionary entity is obliged to design, build/manufacture and operate all

The Law on Protection of the Rights of Persons with Disabilities

The First Chapter- Generalities

Article 1- Definitions

- A. Persons with disabilities:** any person who has been diagnosed with different disabilities as a result of physical, sensory (visual, audio), mental and psychological impairments and/or their combination, which experiences considerable and permanent limitation in activity daily living(ADL) and social participation by the Medical Commission for determining the type and severity of disability of State Welfare Organization
- B. The Ministry:** The Ministry of Cooperatives, Labor and Social Welfare
- C. The Organization:** State Welfare Organization of Iran
- D. Interested entities:** the executive entities covered in the Article 5 of the Act on National Services Management passed on September 30, 2007 and its subsequent amendments and supplements, the Judiciary, the Legislative, Expediency Discernment Council, the Guardian Council and their affiliates, municipalities and any other organization or company whose their inclusion requires

Letter No: 31/5726

Date: April 21, 2018

The Islamic Republic of Iran
The Speaker of the National Consultative Assembly

Your Excellency Hassan Rouhani

Honorable President of the Islamic Republic of Iran

Ref to the letter 49130/80106 sent on September 12, 2015 to this Assembly and in line with executing the Principle 123 of the Constitution, the **“Supporting on the Rights of Persons with Disabilities Act”**, submitted to the National Consultative Assembly in form of the *‘Bill of Supporting the Rights of Persons with Disabilities’* is hereby served after being passed in the open session of the National Consultative Assembly on March 11, 2018 and receiving the affirmation of the Guardian Council.

Ali Larijani

Date: April 28, 2018

The Islamic Republic of Iran
The President
In the Name of God

**To: The Ministry of Cooperatives, Labor and Social Welfare
State Welfare Organization of Iran**

Pursuant to the Principle 123 of the Constitution of the Islamic Republic of Iran, the enclosed **“Supporting on the Rights of Persons with Disabilities Act”** which has been passed by the National Consultative Assembly on March 11, 2018, affirmed by the Guardian Council on April 11, 2018 and received by the government on April 21, 2018 is hereby served for implementation.

Hassan Rouhani

The President of the Islamic Republic of Iran

beautifully realized their amazing abilities in creating a better world.

Coordination and Supervision of Implementation of the Law
on the Protection of the Rights of People with Disabilities

disabilities, their social integration and active participation in various fields and development of services required by these people.

We, as the custodians of the affairs of people with disabilities, in the governmental and non-governmental sectors, must accept this serious task of trying to raise the demands of people with disabilities in different sections of society to the best of our scientific ability and executive capacity. We should not be afraid of misfortunes and shortcomings, and following the general policy of the Islamic Republic, we should do everything we can to socially integrate people with disabilities and to provide the services they need.

It is hoped that our Islamic society will witness the brilliant presence of these loved ones in various social scene by obeying the executive bodies and more attention of managers of different sectors to the importance of the implementation of this law and the close supervision of the supervisory and legislative institutions towards its implementation process so that the eyes of the truth-seekers and insightful looks

Introduction

Progress and growth in today's developed world depends on the inclusion of the facilities needed by individuals in the field of education, health and social welfare and the optimal use of human capacity to achieve the goals of society.

People with disabilities, as a large part of the active capacities of societies, will play an important role in advancing development goals. Obviously, the use of this capacity depends on the adaptation and comprehensiveness of services and the adaptation of existing facilities to the physical, psychological and social needs of these people, which must be done with full attention to their level of performance and deprivation. The law on the protection of the rights of people with disabilities was approved in March 2017, with the diligent help of non-governmental organizations active in the affairs of people with disabilities, the Welfare Organization and the Ministry of Cooperatives, Labour and Social Welfare in order to support more and more people with

Index

Title	Page
TheFirstChapter-Generalities.....	13
Chapter Two- Enabling, Accessibility, Movement and Mobility	14
Chapter three- Health, Treatment and Rehabilitation Services	19
Chapter four- Sports, Cultural, Artistic and Educational Services	20
Chapter five- Job Creation and Employment	21
Chapter Six- Housing	27
Chapter Seven- Promotion of the Proper Culture and Enhancement of Public Awareness	28
Chapter Eight- Judicial Assistances and Tax Reliefs	29
Chapter Nine- Livelihood and administrative and employment supports	31
Chapter Ten- planning, Supervision and Financial Resources	32

انشادات سازمان بهزیستی

**The Law on Protection of the Rights of Persons with Disabilities
and Related Document**

Published by: Publications of State Welfare Organization of I.R.IRAN

First Edition: 2018 | 1397

Counter: Limited

Website: www.behzisti.ir

SHABEK: 978-622-97970-7-5

ISBN:978-622-97970-7-5

**The Law on Protection of the Rights
of Persons with Disabilities**
and Related Document

March 2018

In the Name of God